

AVFALLSPLAN

2020-2030

www.mise.ax

Godkänd av Mises styrelse 19.11.2019

Godkänd av Mises förbundsstämma 17.12.2019

1. Förord

Avfallsplan 2020-2030 är baserad på Renhållningsplan 2014-2024 men ny lagstiftning, nya förutsättningar och mål har inarbetats. I och med att ny lagstiftning trätt i kraft så ska alla kommunala avfallsplaner revideras och lämnas till landskapsregeringen. På basen av de samlade avfallsplaner som inkommit så kommer landskapsregeringen ta fram en avfallsplan för Åland.

Framtagandet av avfallsplanen har genomförts efter projektdirektiv från Mises styrelse och en projektgrupp har arbetat fram rapporten.

Styrgrupp: Mises styrelse

Projektgrupp:

Sofie Dahlsten (verksamhetsledare, Mise)

Carolin Georges (miljöingenjör, Mise)

Kicki Larsson (handläggare, Mise)

2. SAMMANFATTNING

Avfall är en viktig fråga som både berör och engagerar. Avfall ses inte längre bara som avfall utan en resurs som i framtiden kommer öka i betydelse som råvara.

Avfallsområdet styrs av EU-lagstiftning och åländsk lagstiftning samt Ålands hållbarhetsagenda. Sedan den tidigare planen togs fram har direktiv och program ändrats och tillkommit på EU nivå. Avfallsdirektivet ställer krav på medlemsstaterna att förebygga avfall, främja återanvändning och materialåtervinning.

Enligt avfallslagen ska alla kommuner ha en avfallsplan som omfattar allt avfall i kommunen. En avfallsplan ska innehålla mål och åtgärder för hur kommunen långsiktigt planerar för förebyggande och hantering av avfall inom kommunen. Innehållet i avfallsplanen är främst avgränsat till det avfall som kommunen ansvarar för. Det vill säga avfall från hushållen och avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter samt avfall som kommunen har möjlighet att påverka.

Den beskriver avfallshanteringen och ger en riktning och ambitionsnivå genom mål och uppföljning för en hållbar utveckling på avfallsområdet i Mises medlemskommuner. Planen har 8 mål för 2025 och för 2030. För att uppnå avfallsplan 2030 kommer Mises att arbeta med olika planer och projekt för att uppnå målen. En översiktlig aktivitetsplan har också tagits fram i denna plan.

3. INNEHÅLL

3. INNEHÅLL	4
4. LÄSANVISNINGAR	6
5. INLEDNING	7
5.1 BAKGRUND	7
5.2 SYFTE OCH MÅL	7
5.3 AVFALLSHANTERINGENS VÄRDEGRUNDER	7
5.4 LAGSTIFTNING	8
5.5 ÅLANDS HÅLLBARHETSAGENDA OCH NÄTVERKET BÄRKRAFT	10
5.6 VISION 2030	11
6. AVFALLSPLAN 2025	12
6.1 ORGANISATION	12
MÅL 1 EFFEKTIV OCH HÅLLBAR ORGANISATION	12
6.2 EKONOMI	12
MÅL 2 VÄL GENOMFÖRDA UPPHANDLINGAR SKA GE LOKAL KONKURRENS OCH STABIL EKONOMI	12
6.3 HUSHÅLLENS BETEENDEMÖNSTER	14
MÅL 3. NÖJDA OCH ENGAGERADE KUNDER	14
6.4 AVFALLSHANTERINGSSYSTEMET UR MEDBORGARNAS PERSPEKTIV	15
MÅL 4 ETT AVFALLSHANTERINGSSYSTEM SOM FUNGERAR FÖR ALLA	15
6.5 INFRASTRUKTUR	19
MÅL 5 EN AVFALLSINFRASTRUKTUR SOM GER SERVICE TILL ALLA	19
6.6 AVFALLET	22
MÅL 6 ÖKAD ÅTERANVÄNDNING, ÅTERVINNING SAMT MINSKADE AVFALLSMÄNGDER OCH MINSKAD FARLIGHET	22
6.7 INGET AVFALL I NATUREN	24
MÅL 7 MINSKA NEDSKRÄPNINGEN	24
6.8 AVFALLET SOM SJÄLVBÄRANDE KRETSLOPP	24
MÅL 8 CIRKULERA RESURSERNA	24
7. AVFALLSSPLAN 2030	25
7.1 ORGANISATION	25
MÅL 1 EFFEKTIV OCH HÅLLBAR ORGANISATION	25
7.2 EKONOMI	25
MÅL 2 VÄL GENOMFÖRDA UPPHANDLINGAR SKA GE LOKAL KONKURRENS OCH STABIL EKONOMI	25
7.3 HUSHÅLLENS BETEENDEMÖNSTER	26
MÅL 3. NÖJDA OCH ENGAGERADE KUNDER	26
7.4 AVFALLSHANTERINGSSYSTEMET UR MEDBORGARENS PERSPEKTIV	26
MÅL 4 ETT AVFALLSHANTERINGSSYSTEM SOM FUNGERAR FÖR ALLA	26
7.5 INFRASTRUKTUR	27
MÅL 5 EN AVFALLSINFRASTRUKTUR SOM GER SERVICE TILL ALLA	27
7.6 AVFALLET	27
MÅL 6 ÖKAD ÅTERANVÄNDNING, ÅTERVINNING SAMT MINSKADE AVFALLSMÄNGDER OCH MINSKAD FARLIGHET	27
7.7 INGET AVFALL I NATUREN	28

MÅL 7 MINSKA NEDSKRÄPNINGEN	28
7.8 AVFALLET SOM SJÄLVBÄRANDE KRETSLOPP.....	28
MÅL 7 CIRKULERA RESURSERNA	28
8. UNDANTAG FRÅN AVFALLSPLANEN.....	29
9. UPPFÖLJNING.....	30
BILAGA 1 NULÄGESANALYS	31
10. NULÄGESANALYS.....	31
10.1 ORGANISATION	31
10.2 EKONOMI	33
10.3 HUSHÄLLENS BETEENDEMÖNSTER	36
10.4 AVFALLSHANTERINGSSYSTEMET UR MEDBORGARENS PERSPEKTIV.....	38
10.5 INFRASTRUKTUR	40
10.6 AVFALLET.....	43
10.7 INGET AVFALL I NATUREN	49
10.8 AVFALLET SOM SJÄLVBÄRANDE KRETSLOPP.....	49
BILAGA 2 UPPFÖLJNING AV RENHÅLLNINGSPLAN 2014-2024	51
BILAGA 3 ORDLISTA.....	67
BILAGA 4 TILLSTÅNDSPLIKTIGA VERKSAMHETER.....	74
BILAGA 5 NEDLAGDA DEPONIER.....	75
BILAGA 6 ÅTGÄRDER FÖR ATT UPPNÅ AVFALLSPLAN.....	77
MÅL 1 EFFEKTIV OCH HÅLLBAR ORGANISATION	77
MÅL 2 VÄL GENOMFÖRDA UPPHANDLINGAR SKA GE LOKAL KONKURRENS OCH STABIL EKONOMI	77
MÅL 3. NÖJDA OCH ENGAGERADE KUNDER.....	77
MÅL 4 ETT AVFALLSHANTERINGSSYSTEM SOM FUNGERAR FÖR ALLA	78
MÅL 5 EN AVFALLSINFRASTRUKTUR SOM GER SERVICE TILL ALLA	78
MÅL 6 ÖKAD ÅTERANVÄNDNING, ÅTERVINNING SAMT MINSKADE AVFALLSMÄNGDER OCH MINSKAD FARLIGHET	78
MÅL 7 MINSKA NEDSKRÄPNINGEN	79
MÅL 8 CIRKULERA RESURSERNA	79
BILAGA 7 EUS AVFALLSMÅL.....	80
BILAGA 8 KONSEKVENSPANALYS	81

4. LÄSANVISNINGAR

De mest centrala delarna för läsaren är kapitel 6 och 7 där målbilden för 2025 respektive 2030 står beskriven.

Inledningen bör läsas av dem som vill veta mer om bakgrund, syfte och mål med planen. I inledningen antas också planens värdegrund vilken återkopplas till och genomsyrar planen. För den som vill läsa mer om hur avfallshanteringsystemet ser ut i dag hänvisas till bilaga 1 nuvärdesanalys. Dispositionen fungerar på ett sådant sätt att kapitel 6, 7 och Bilaga 1 följer samma rubriksättning.

5. INLEDNING

Avfallsplanen beskriver hur avfallshanteringen ser ut idag samt definierar en målbild för hur avfallshanteringen ska se ut om fem respektive tio år. De första fem åren fokuserar på det praktiska avfallshanteringssystemet ur medborgarnas perspektiv. Den andra femårsperioden präglas av miljömål och tekniska lösningar.

5.1 Bakgrund

Ålands landskapsregering har tagit beslut om att begära in uppdaterade kommunala avfallsplaner från kommunerna. Mises plan var att revidera nuvarande Renhållningsplan (2014-2024) under 2019 med anledning av ny avfallslagstiftning. Den senaste avfallsplanen för Åland godkändes av landskapet 2010.

Denna avfallsplan baseras på ny lagstiftning med mål och uppföljning.

5.2 Syfte och mål

Syftet med avfallsplanen är att beskriva avfallshanteringen och analysera förutsättningar samt ange ambitionsnivå och riktning för en hållbar utveckling på avfallsområdet i Mises medlemskommuner. Vidare är planens syfte att ge ansvariga och allmänheten en helhetsbild över avfallshanteringen och skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete och kontinuitet. Planen ska även garantera en bra avfallshantering som uppfyller aktuell lagstiftning, mål för avfallshantering i linje med EU:s avfallshierarki (avfallstrappan).

Målet är att avfallsplanen är ett aktivt verktyg som används vid beslutsfattande så att planens syften uppfylls. Planen ska också säkerställa att Mises arbetar långsiktigt, transparent och planerligt. Målet är att avfallshanteringen inom Mises ska fungera mer cirkulärt om 10 år gällande miljö, ekonomi och social hållbarhet.

Innehållet i avfallsplanen är främst avgränsat till det avfall som kommunen ansvarar för. Det vill säga avfall från hushållen och avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter samt avfall som kommunen har möjlighet att påverka.

5.3 Avfallshanteringens värdegrunder

Avfallshanteringen ska bygga på en cirkulär ekonomi¹ med nedanstående värdegrunder:

- Klimatsmart. Helhetsmässigt utvärdera avfallshanteringssystemet och därefter fatta de bästa besluten med tanke på minsta klimatpåverkan.
- Ekonomisk hållbarhet. Budgeten i balans, medel ska användas ansvarsfullt med fokus på den planerade verksamheten, onödiga kostnader ska minimeras med mera. Avgifter ska baseras på verkliga kostnader. Beslut ska alltid förankras så högt i avfallstrappan som möjligt men inom verksamhetens ekonomiska resurser.

¹ Cirkulär ekonomi är en återskapande ekonomisk modell där ingenting är avfall utan allt ses som en råvara. Målet är att tillverka material och produkter på ett sådant sätt att de är hållbara och går att reparera. De ska även kunna återanvändas och materialåtervinnas för att behålla sitt värde så länge som möjligt.

- Miljömässig hållbarhet. Avfallshanteringssystemet ska ha så låg miljöpåverkan som möjligt. Mises ska aktivt arbeta med avfallsminimering, ökad återanvändning, ökad sorteringsgrad, effektiv återvinning samt optimerade transporter som också bidrar till minskade utsläpp. Mise ska aktivt arbeta för innovativa nya tekniska och digitala lösningar för att minska miljöbelastningen och öka effektiviteten.
- Social hållbarhet. Avfallshanteringssystemet ska ge likvärdig, rättsäker och tillgänglig service till alla. Organisationen har en inkluderande personalpolitik och samarbetar med andra organisationer för att främja sysselsättning, men också hjälpa människor ut i arbetslivet genom t.ex. praktik.
- Engagerade medborgare. Medborgarna ska känna att de deltar och bidrar till ett hållbart samhälle genom ökad förståelse för Mises avfallshanteringssystem.

5.4 Lagstiftning

En ny avfallslagstiftning trädde i kraft 1 januari 2019 på Åland, landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.

Avfallsområdet styrs av EU-lagstiftning och nationell lagstiftning. Sedan den tidigare planen togs fram har direktiv och program ändrats och tillkommit på EU nivå. Avfallsdirektivet ställer krav på medlemsstaterna att förebygga avfall, främja återanvändning och materialåtervinning samt innehåller mål för materialåtervinning av kommunalt avfall och bygg-och rivningsavfall. Under 2018 beslutades ändringar i avfallsdirektivet med bindande avfallsmål som ska uppnås till 2025, 2030 och 2035. Bland annat ställs krav på källsortering av farligt avfall från hushåll, textilavfall och biologiskt avfall. Det finns dessutom krav på att medlemsstaterna ska ha avfallsförebyggande program och EU har även antagit ett paket för cirkulär ekonomi som innehåller initiativ för att påverka produkters hela livscykel. Se Bilaga 7 för EUs mål för avfall.

EUs avfallsdirektiv införlivas kontinuerligt i rikets avfallslag (FFS 646/2011).² Den nya lagen ger de åländska kommunerna mer ansvarsområden och arbetsuppgifter och är tydligare än den gamla renhållningslagen.

Lagens syfte är enligt 1 § att förebygga skada på hälsa och miljö, minska avfallsmängderna, minska avfallens skadlighet, främja ett hållbart utnyttjande av resurser, säkerställa en fungerande avfallshantering och förhindra nedskräpning.

Definition av avfall är enligt 5 § ett ämne eller föremål som en innehavare har kasserat eller avser eller är skyldig att kassera.

I lagens 8 § så är det en allmän skyldighet att iaktta prioriteringsordningen det vill säga EUs avfallshierarki, ”avfallstrappan”.

² Åland har i sin tillämpningslag vissa förändringar för att det ska passa situationen på Åland.

Figur 1. EUs avfallstrappa är uppdelad i 5 steg: 1. Minimera mängden avfall. 2. Återanvändning. 3. Återvinning. 4. Energiutvinning. 5. Deponering.

5.4.1 Avfallsplan

Enligt 5 § landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag ska kommunerna besluta om kommunala avfallsplaner.

5.4.2 Mises ansvar för avfallshantering

I kap 5 i den 32 § är det kommunens skyldighet att ordna avfallshantering från stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och annat boende, inbegripet slam från slambrunnar³, avfall från kommunernas förvaltnings- och serviceverksamhet och affärlokaler där det finns boende. Kommunerna ansvarar också för mottagning av farligt avfall.

Mise är ett kommunalförbund i enlighet med 78 § i kommunallagen och medlemskommunerna har överfört ansvar enligt avfallslagen till Mise. Mise är medlemskommunernas förvaltning och avfallshanteringsmyndighet gällande frågor som berör avfallslagen.

5.4.3 Fastighetsnära avfallshämtning

Kommunen ska ordna fastighetsvis (fastighetsnära avfallshämtning) avfallstransport enligt 35§ om inga undantag har beslutats i enlighet med lagen. Mise har beslutat om undantag enligt samma paragraf (35§) för områden med besvärliga kommunikationer och där invånarantalet är litet (skärgård, yttre glesbygd).

5.4.4 Nedskräpning

Enligt 8 kap 72 § gäller nedskräpningsförbud i miljön. Det får inte lämnas maskiner, anordningar, fordon, fartyg eller andra föremål som påverkar miljön skadligt, förfular eller medför risker för människor och djur.

³ I övergångsbestämmelserna har det beslutats att ansvaret för slam ska övergå från och med 2021.

Mise hanterar ärenden såsom övergivna fordon och fartyg, dumpning av avfall i skog och mark eller hushåll och verksamheter som inte har ordnad avfallshantering. Enligt 75 § kan kommunen (Mise) ålägga den som ska städa upp om att fullgöra sin uppstädningsskyldighet.

5.4.5 Avgifter för avfallshantering

Mise tar ut avfallsavgifter i enlighet med 9 kap 78§. Avgifterna ska täcka kostnaderna för avfallshanteringen. För de avfallsinnehavare som ingår i Mises avfallshanteringssystem är skyldiga att betala avfallsavgift enligt 80 §.

Kommunala avfallsavgifter är direkt utsökningsbara i enlighet med 145§.

5.4.6 Planering och styrning

I enlighet med 91 § i avfallslagen så får Mise (kommun) utfärda behövliga föreskrifter för att uppfylla lagen. Det får utfärdas föreskrifter om minskning av kommunalt avfall, sortering av avfall samt tekniska krav som gäller dessa funktioner. Det gäller också praktiska och tekniska åtgärder på fastigheter eller mottagningsplatser för avfall i samband med insamling, mottagning och transport. Det får också utfärdas föreskrifter i syfte att förhindra nedskräpning samt skyldighet att lämna uppgifter till avfallshanteringsmyndigheten.

I enlighet med 93§ i avfallslagen ska kommunen bedriva avfallsrådgivning i form av rådgivning, information och upplysning i syfte att minska avfall och avfallets skadlighet.

5.4.7 Tillsyn

Mise har rätt att begära in uppgifter för att fullgöra tillsyn över kommuners ansvar enligt avfallslagen i enlighet med 13 kap 122§. Mise har rätt att utföra inspektioner enligt 123§ för att uppfylla avfallslagen och bestämmelse och föreskrifter som är utfärdade med stöd av lagen.

5.5 Ålands Hållbarhetsagenda och nätverket Bärkraft

Vision för Åland är att *alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar.*

Ålands lagting beslutade 2014 enhälligt att det åländska samhället ska utvecklas inom hållbarhetens ramar senast 2051. För att stöda förverkligandet av beslutet och genomförandet av Ålands utvecklings- och hållbarhetsstrategi finns nätverket bärkraft.ax. Nätverket bidrar med långsiktighet, förankring och vitalitet till det samhällsgemensamma utvecklings- och hållbarhetsarbetet.

Mise är medaktör i nätverket Bärkraft.

Vid Forum för samhällsutveckling i februari 2016 inleddes ett intensivt arbete för att skapa agendan. Alla på Åland bjöds in till en visions-workshop där 96 personer arbetade fram underlaget till visionen. Därefter ombads en expertpanel, bestående av 59 personer, att formulera förslag till strategiska utvecklingsmål som bedömdes vara av avgörande betydelse för förverkligandet av visionen. Ett förnyat utkast fram som behandlades i juni 2016 av utvecklings- och hållbarhetsrådet. Vid behandlingen fastslogs visionsformuleringen samt de sju strategiska utvecklingsmålen. Den slutliga agendan presenterades på forum för samhällsutveckling i september 2016.

Hållbarhetsagendan vann *European Sustainability Award 2019*.

Agendan uppföljs varje år med en statusrapport och syftet med de årliga rapporterna är att ur ett helikopterperspektiv se på nuläget, hur vi ligger till i förhållande till våra mål, till dit vi ska år 2030. Varje strategisk utvecklingsmål har ett antal indikatorer, som avser att mäta och följa upp utvecklingen. Till och med 2019 har det presenterats 3 statusrapporter.

5.6 Vision 2030

”År 2030 är avfallshanteringen inom Mises en dynamisk verksamhet i ett hållbart samhälle. Allt avfall behandlas som en resurs. År 2051 har allt avfall ersatts av återbruk och materialåtervinning. Avfallshanteringen har då blivit en viktig del av den cirkulära ekonomin.

Infrastruktur

Avfallsinsamlingen sker så nära hushållen och övriga Miseskunder som möjligt.

Mises återvinningscentral på Svinryggen ses som en plats för god och effektiv resursanvändning. Ledordet är att ”ta till vara” och för besökare ska det vara lätt att göra rätt.

MiseReturen har utvecklats så att återanvändning och återbruk hamnar i fokus innan medborgarna lämnar avfall på ÅVC rampen.

All avfalls- och resurshantering på Åland samlas på Svinryggen för att uppnå bästa möjliga samarbeten och synergieffekter för att minska konsumtionen, öka återanvändningen och utesluta resursslöseri.

2030 ska alla transporter vara fossilfria och 2051 ska transporterna använda lokalt producerade drivmedel.

Mise fokuserar på Ålands hållbarhetsagendas mål om hållbara och medvetna konsumtionsmönster och ökad andel energi från förnyelsebara källor samt ökad energieffektivitet. Mise arbetar för en god vattenkvalitet. (Mål 7,6 och 3 i hållbarhetsagendan)

Medborgarens delaktighet

År 2030 är Mises avfallshanteringssystem smidigt och enkelt. Olika effektiva digitala lösningar gör att medborgaren själv kan sköta tjänster som rör hushållens avfallshantering. Till exempel digitalt Miseskort och elektronisk ärendehantering.

Alla medborgare har god kännedom om avfallsminimering och avfallshanteringen sker utan miljöpåverkan och avfall betraktas som en resurs. Alla medborgarna sorterar sitt avfall och skräpar inte ned.

Mise kommer ständigt att hitta nya lösningar för övergång till cirkulär ekonomi. Material som inte kan återanvändas direkt ska repareras eller förädlas för att användas på nytt. Material som kasseras måste man betala för. Allt material har ett värde och ska tas tillvara. ”

Organisation

Mise är en rättssäker och effektiv organisation vars verksamhet är ekologiskt och socialt hållbar.

Alla kommuner på Åland är en del i Misesamarbetet. ”

6. AVFALLSPLAN 2025

Avfallsplan 2025 fastställer hur den kommunala avfallshanteringen ska se ut 2025. Under tidsperioden 2020-2025 kommer följande att prioriteras:

- Kommunal kontroll och insyn över avfallsflöden samt avfallsmängder.
- Ett stabilt kommunalt avfallshanteringssystem.
- Ökad kundnöjdhet och förståelse för avfallssystemet.
- Avfallshanteringstjänster som leder högt upp i avfallstrappan
- Lätt att göra rätt i avfallssystemet
- Ökad återanvändning och ökad materialåtervinning
- Minska nedskräpningen
- Cirkulär ekonomi

6.1 Organisation

Mål 1 Effektiv och hållbar organisation

Fler kommuner har anslutit sig till Mise då myndigheten levererar så pass hög kvalitet gentemot medborgare och folkvalda så att det är svårt att motstå samarbete. Myndigheten arbetar effektivt och rättssäkert med:

- Allmän offentlig förvaltning.
- Tillsyn
- Planering och upprätthållande av ett avfallshanteringssystem inklusive infrastruktur som är miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar.
- Avfallsrådgivning för att skapa beteendeförändringar och minska avfallet.

Förvaltningsarbetet sker enligt gällande lag och styrs i huvudsak av avfallslagen, kommunallagen och förvaltningslagen. Tillsyn sker framförallt genom information men också genom tvångsutföranden, vitesförelägganden och direkta uppmaningar till enskilda. Grundplaneringen av avfallsinfrastrukturen bestäms i detta dokument. Förtydligande och detaljplanering av upprätthållandet sker i budget och verksamhetsplan som godkänns av styrelse och stämma. Avfallsrådgivning sker i hela Misesystemet, dels genom personal som möter kunder till förvaltningens samarbeten med daghem och skolor samt övriga aktörer.

6.2 Ekonomi

Mål 2 Väl genomförda upphandlingar ska ge lokal konkurrens och stabil ekonomi

För att enskilda entreprenörer inte ska behöva göra stora investeringar avser Mise att använda Svinryggen (kommunägt avfallsbolag) som ett infrastrukturellt centrum för hantering, omlastning och omhändertagande av avfall.

Vidare avser Mise att tillsammans med Svinryggen planera och vidareutveckla möjligheter för avfallshanteringstjänster i anslutning till området på Svinryggen för att uppnå synergieffekter och arbeta för en cirkulär ekonomi.

Mise har avtal med Svinryggen om:

- Infrastruktur för återvinningscentral
- Infrastruktur för återbruksverksamhet
- Infrastruktur för förbehandling och omlastning
- Slutbehandling

Målet är att en sund konkurrens uppstått mellan avfallstransportörer genom offentlig upphandling och en enhetlig infrastruktur.

6.2.1 Finansiering

Mises verksamhet är huvudsakligen avgiftsfinansierad. Avfallsavgiften består av en grunddel och en rörlig del.

6.2.2 Avfallshanteringssystemets kostnader

Avfallshanteringssystemets kostnader 2025 ska vara lägre än 2019 per invånare sett till realpris⁴. Det finns dock stora osäkerhetsfaktorer på grund av att lagstiftning kan ställa högre krav som fördyrar avfallets hantering eller administration.

6.2.3 Demografi

I takt med att Mise får fler medlemskommuner ökar medborgarantalet. Eftersom Mariehamn och Jomala är med i samarbetet idag kommer alla nytillkomna kommuner att vara mer eller mindre glesbygdskommuner eller skärgårdskommuner. Fler medlemskommuner ska inte belasta Mises ekonomi.

Upphandling sker för de avfallstjänster där det finns en fungerande marknad. Tjänster som det finns färre än två tänkbara leverantörer köps direkt av det kommunägda avfallsbolaget Svinryggens Deponi Ab.

6.2.4 Upphandling av fastighetsnära avfallshämtning

Upphandling av fastighetsnära avfallshämtning sker på fasta Åland samt de skärgårdskommuner som i sin demografi och geografi kan likställas med fasta Åland. I de fall fastighetsnära hämtning ska upphandlas i skärgården ska detta godkännas av såväl Mise som medlemskommunen. Upphandling av fastighetsnära hämtning sker på de områden som kommunen tar fram.

Områdena tas fram av kommunen, baserat på underlag som Mise tillhandahåller, enligt anvisningarna nedan. Det är också de enskilda kommunerna som står för eventuella avtal med de privata/samfälliga väglagen. Anvisningarna är följande:

- Minst 70 % av det totala antalet fasta bostäder inom kommunen ska omfattas.
- Minst 1 fast bostad ska finnas per 500 meter i snitt per upphandlad väg.

⁴ I förhållande till indexhöjningar

- Områdena ska vara Mise tillhanda senast 30 april året innan det år upphandlad fastighetsnära hämtning påbörjas.
- Områdena ska definieras som gator och vägar inklusive husnummer.
- Avfallshanteringen för byggnader vid huvudvägar och andra vägar som är körsträckor till de vägar som uttagits för fastighetsnära hämtning ska upphandlas.
- Alla flerbostadshus med tre eller fler bostäder ska ha upphandlad fastighetsnära hämtning.
- Alla kommunala verksamheter ska ha upphandlad fastighetsnära hämtning.
- Underlaget ska lämnas in digitalt och i redigerbart format.
- Undantag kan göras med anledning av dålig framkomlighet eller säkerhetsrisker.
- Återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter ska ingå i de upphandlade insamlingslinjerna.

Transport till slutbehandlare och slutbehandling upphandlas av Svinryggens Deponi Ab.

6.2.1 Upphandling av slamtömning

Mise ska arbeta för ett bättre samarbete med medlemskommunerna framförallt i bygglovsprocesser när det gäller enskilda avlopp. En särskild insats ska göras på att information om nya enskilda avlopp ska delges Mise så snart en bygglovsprocess inletts. Slamtömningsregistret ska uppdateras så att alla tömningsplatser finns med.

Underlaget från kommunen ska lämnas in digitalt till Mise och i redigerbart format. Tömningsplatser ska utvecklas för en bra och effektiv slamtömning. Samarbete med kommuner och entreprenörer för att lokalisera tömningsplatser som inte finns registrerade.

6.2.2 Upphandling av övriga tjänster

Gällande övriga tjänster ska för varje upphandling en bedömning genomföras om den ska läggas ut på den privata marknaden eller köpas in house av Svinryggens deponi eller av Mises medlemskommuner.

6.3 Hushållens beteendemönster

Mål 3. Nöjda och engagerade kunder

2025 ska medborgarna vara mer nöjda med Mise än 2014 (utförd kundundersökning) och 2020 (planerad kundundersökning).

Andelen som inte är missnöjda ska öka med minst 10 % i jämförelse med 2014 års kundundersökning.

Andelen ålänningar som sorterar avfall och som lämnar varor till återanvändning ska öka med 20 % jämfört med 2015⁵.

⁵ ÅSUBS rapport Ålänningarna och miljön, 2015

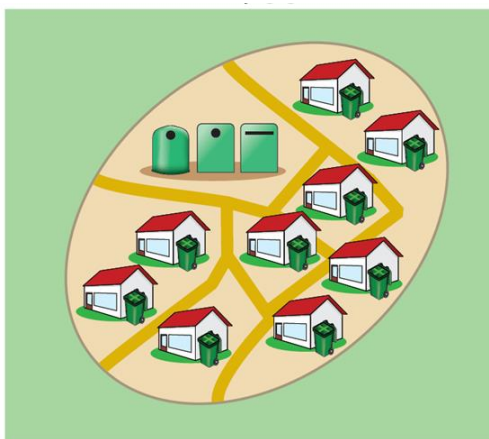
6.4 Avfallshanteringssystemet ur medborgarnas perspektiv

Mål 4 Ett avfallshanteringssystem som fungerar för alla

Systemet ser olika ut beroende på var man bor. Boende inom områden med upphandlad fastighetsnära hämtning har ett system, övriga på fasta Åland har ett annat system och boende i skärgården ett tredje system. Därutöver fastslås skilda system för flerbostadshus och fritidshus.

6.4.1 Boende inom områden med upphandlad fastighetsnära hämtning

Boende inom områden där fastighetsnära hämtning upphandlats kan använda systemet enligt följande:

Figur 2. Hushåll i tätort har fastighetsnära hämtning av fyra fraktioner. Övriga fyra fraktioner omhändertas genom beställning av ytterligare ett kärl (mot tilläggsdebitering), avlämning vid återvinningsstation eller, som på bilden, till en miljöpunkt.

- Vid fastigheter nära upphandlad väg placeras ett avfallskärl med fyra fraktioner (brännbart avfall, bioavfall, pappersförpackningar/kartong/tetror samt plastförpackningar). Tömningen av kärlet sker minst var fjortonde dag. Plastförpackningar och pappersförpackningar är det som hushållen är sämst på att sortera. Statistiken visar att ju närmare sorteringskärlen är placerade desto högre blir sorteringsgraden.
- Byggnadens ägare kan beställa ytterligare ett kärl med fyra fraktioner (metallförpackningar, returpapper, glas och kartong) mot tilläggsdebitering.
- Hushållen har tillgång till miljöpunkterna och återvinningsstationerna som finns tillgängliga för alla Mises hushåll.
- Hushållen har rätt att använda ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall och återvinningsmaterial lämnas utan avgift. Övrigt avfall debiteras enligt avfallstaxa.
- Hushåll har rätt att kompostera hemma i enlighet med Mises föreskrifter, dock fås ingen rabatt då det finns möjlighet att lämna bioavfall i den upphandlade tjänsten.

6.4.2 Boende på fasta Åland utan upphandlad fastighetsnära hämtning

De som bor på fasta Åland men som inte är beläget inom ett upphandlat område erbjuds följande system:

Figur 3. I glesbebyggda områden sker ingen fastighetsnära hämtning utan allt hushållsavfall lämnas till återvinningsstation och låst hus. Större mängder avfall förs till ÅVC.

- Hushållen erbjuds inte fastighetsnära hämtning. Detta för att undvika många och tunga transporter på små vägar och därmed minska antalet körda kilometer per tömd tunna.
- Hushållen lämnar själva sitt brännbara avfall och bioavfall till ett låst hus. Förpackningsmaterial och returpapper förs till en återvinningsstation.
- Hushållen har rätt att använda ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall och återvinningsmaterial lämnas utan avgift. Övrigt avfall debiteras enligt avfallstaxa.

6.4.3 Boende i skärgården

De som bor i skärgården erbjuds följande system:

Figur 4. I skärgården sker, generellt, ingen fastighetsnära hämtning i kärl. Hushållen kan välja mellan att föra sitt brännbara avfall antingen till låst hus eller vara anslutna till säckhämtningsrunda. Förpackningar och returpapper förs till återvinningsstation. Bioavfallet hanteras, i regel, genom hemkompostering.

- För hanteringen av brännbart avfall kan hushållen välja att ansluta sig till en säckhämtningslinje eller till ett låst hus för brännbart avfall.
- Bioavfall hanteras genom hemkompostering i enlighet med Mises föreskrifter eller vid insamlingsplats anvisad av Mise.

- Förpackningsmaterial och returpapper förs till en återvinningsstation.
- Hushållen har rätt att använda ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall och återvinningsmaterial lämnas utan avgift. Övrigt avfall debiteras enligt avfallstaxa. I skärgården besöker den mobila ÅVC:n olika platser enligt turlista. Den Mobila ÅVC:n tar inte emot trädgårdsavfall, större mängder avfall tas emot mot förhandsbokning.

I skärgården omlastas avfall delvis genom komprimering.

6.4.4 Flerbostadshus med tre eller fler bostäder på fasta Åland

För samtliga flerbostadshus med tre eller fler bostäder på fasta Åland inom Mise gäller följande system:

- Vid flerbostadshus ska minst brännbart avfall, bioavfall, pappersförpackningar/kartong/tetror, plastförpackningar metallförpackningar, papper samt glas separeras och insamlas.
- De enskilda hushållen i flerbostadshuset har tillgång till miljöpunkter och de återvinningsstationer som finns tillgängliga för alla Mises hushåll.
- Hushållen har rätt att använda ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall och återvinningsmaterial lämnas utan avgift. Övrigt avfall debiteras enligt avfallstaxa.

6.4.5 Fritidshus

För samtliga fritidshus vars ägare bor utanför Mise gäller följande:

- Fritidshushållen erbjuds inte i regel fastighetsnära hämtning, undantagsvis om fritidshuset är beläget inom ett område där avfallshanteringen är upphandlad. I skärgården kan fritidshushållen också välja att ansluta sig till en säckhämtningsrunda.
- Fritidshushållen lämnar sitt brännbara avfall till ett låst hus. Fritidshushåll på fasta Åland kan också föra sitt bioavfall till låst hus (bioavfall kan också hemkomposteras i godkänd kompost). I skärgården erbjuds i regel ingen insamling av bioavfall, men det kan ändras om möjlighet till insamling och lokal hantering av bioavfall kan ordnas.
- Fritidshushållen har rätt att använda ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall (inte i skärgård) och återvinningsmaterial lämnas utan avgift. Övrigt avfall debiteras enligt avfallstaxan.
- Fritidshushåll kan ansöka om att ta hem sitt hushållsavfall till sitt fasta boende om det anses möjligt. Intyg eller annan tillförlitlig utredning som visar på att avfallet tas om hand i enlighet med Mises föreskrifter ska bifogas.

För samtliga fritidshus vars ägare bor inom Mise gäller följande:

- Fritidshushållen kan beställa fastighetsnära hämtning förutsatt att fritidshuset är beläget vid en upphandlad väg. I skärgården kan fritidshushållen också välja att ansluta sig till en säckhämtningsrunda.
- Fritidshushåll kan anslutas till ett låst hus, fritidshushåll på fasta Åland kan också föra sitt bioavfall till låst hus om de inte önskar kompostera i godkänd kompost, i skärgården erbjuds i regel ingen insamling av bioavfall, men det kan ändras om möjlighet till insamling och lokal hantering av bioavfall kan ordnas.

- Fritidshushåll kan ansöka om att ta hem sitt hushållsavfall till sitt fasta boende om det anses möjligt. Intyg eller annan tillförlitlig utredning som visar på att avfallet tas om hand i enlighet med Mises föreskrifter kan krävas.

6.4.6 Verksamheter

För verksamheter inom Mise gäller följande

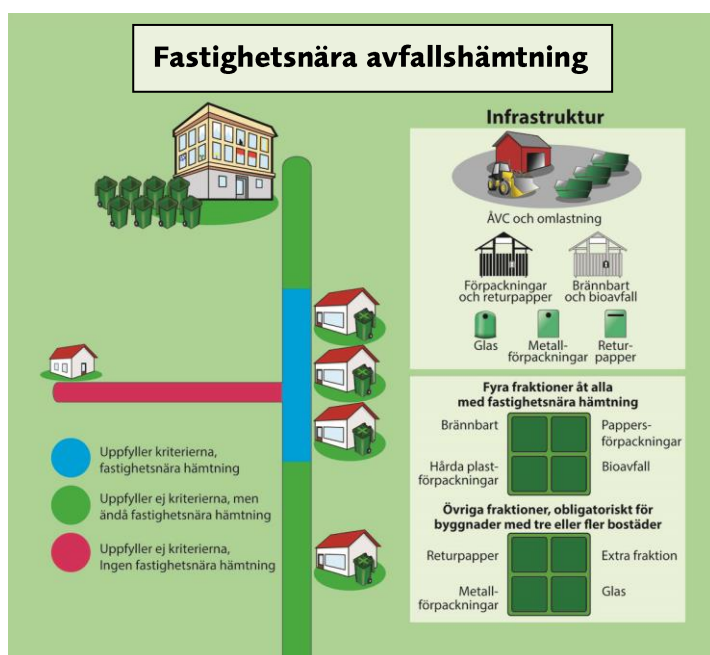
- Kommunernas verksamheter ska ha fastighetsnära hämtning.
- Verksamheter som inte har möjlighet att anlita privata entreprenörer, eller där det är mer hållbart att de ingår i Mises insamling, kan bli Mise verksamhetskund.
- Verksamheter som är små med hushållsliknande avfall kan bli Mise Verksamhetskund och lämna avfall till Mise ÅVC och Misebilen.

Verksamhetskund

Mise ska fortsättningsvis erbjuda avfallstjänster till verksamheter med hushållsliknande avfall. Detta innebär att verksamheter ska kunna:

- använda Mises ÅVC och mobil ÅVC
- använda Mises fastighetsnära insamlingslinjer

Verksamheterna ska alltid betala avgift för deras tjänster så att Mise inte påverkar konkurrensen på avfallsmarknaden negativt.

Figur 5 Byggnader längs med ”blå” och ”gröna” vägar har fastighetsnära hämtning. Alla flerbostadshus med tre eller fler bostäder har fastighetsnära fullständig sortering. De förpackningar och returpapper som inte hämtas fastighetsnära förs till ÅVC, återvinningscentral eller miljöpunkt. Byggnader i glesbebyggda områden för allt sitt hushållsavfall till låst hus och återvinningsstation. Avfallsslagens placering i fyrpackskärnen är schematisk.

6.4.7 Avfallsavgifter

Avfallsavgifterna ska täcka Mises kostnader.

Avgifternas storlek följer principerna enligt nedan:

Överordnade principer:

- Avgifterna ska täcka de kostnader som uppstår i och med ordnandet av hushållens tjänster.
- En högre avfallsproduktion ska ge en högre avgift.
- En sämre sorteringsgrad ska ge högre avgift.

Underordnade principer:

- Två lika stora hushåll ska ha en lika hög avgift oavsett om den ena hushållet är ett egnahemshus och den andra är boende i lägenhet i ett flerbostadshus.
- Lika stora hushåll ska ha samma avgift oavsett om hushållet finns i ett område med upphandlad fastighetsnära hämtning eller är ansluten till tjänsten låst hus.
- Ett fritidshus som är anslutet till ett låst hus ska betala drygt hälften av ett medianhushåll.
- Ett fritidshus som användas av ett hushåll som är fast bosatt inom Mises geografiska område och inte är anslutet till ett låst hus ska inte betala mer än drygt hälften av ett fritidshus grunddel som är anslutet till ett låst hus.

Grundavgifter

Grundavgifter ska täcka kostnader för avfallsrådgivning, förande av register, upprätthållande av avfallsinfrastruktur såsom bemannad återvinningscentral (Mise ÅVC), mobil ÅVC (Misebilen), återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter samt logistiksystem. Grundavgiften täcker också hushållens kostnader för farligt avfall samt övriga uppgifter som anknyter till ordnande av avfallshanteringen (tillsyn, nedskräpning, utvecklingsprojekt m.m.)

Rörliga avgifter

Rörliga avgifter ska baseras på givna anbud, investeringar i kärl och avfallskostnader.

6.5 Infrastruktur

Mål 5 En avfallsinfrastruktur som ger service till alla

Infrastrukturen består, förutom av befintligt vägnät, av avfallskärl, slambrunnar, ÅVC, omlastning, låsta hus, återvinningsstationer och miljöpunkter samt logistiksystem. All infrastruktur ska ägas av fastighetsinnehavaren, medlemskommunerna, medlemskommunernas bolag eller Mise för att hushållen inte ska drabbas av kostnader för infrastruktur vid varje nytt upphandlingstillfälle.

6.5.1 Avfallskärl

Med avfallskärl menas hushållens avfallskärl (inklusive flerbostadshusen), kärnen i låsta hus, återvinningsstationer och miljöpunkter. Kärnen ägs av Mise.

6.5.2 Återvinningscentraler (ÅVC)

Inom Mise ska det finnas en återvinningscentral, Mise ÅVC, placerad på Svinryggen i Jomala. På ÅVC ska alla avfallsslag tas emot. Därutöver finns servicen Mobil ÅVC (Misebilen) som kör efter

turlista. Misebilen kan också användas för insamlingskampanjer av olika slags avfall. Den Mobila ÅVC tjänsten ska fungera med tillgänglighet som högsta ledord.

Om det av praktiska, servicemässiga, ekonomiska eller miljömässiga skäl kan det finnas mindre återvinningscentraler i avfallshanteringssystemet

Misebilen i glesbygd och skärgård

I glesbygd och skärgård besöker Misebilen centrala platser minst en gång per månad. Under semestertider kan turerna utökas. Misebilen tar emot farligt avfall, förpackningsmaterial och brännbart avfall i säck. För större mängder måste Mises kundtjänst kontaktas på förhand.

Misebilen i tätort

Misebilen fungerar som en fastighetsnära service i staden och andra tätbebyggda områden. Den mobila ÅVC ska besöka fem platser i staden en gång per vecka under kvällstid. Därutöver ska andra strategiska och/eller tätbebyggda områden erhålla tjänsten enligt samma princip. Misebilen tar emot farligt avfall, förpackningsmaterial och brännbart avfall i säck.

Figur 6. Den mobila ÅVC:n används fastighetsnära för att ge hushållen en närmare service än en stationär ÅVC. Den möjliggör också avlämning av avfall för besökare som kommer till fots eller med cykel.

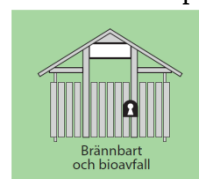
6.5.3 Omlastning

All omlastning av avfall sker vid Svinryggens Deponi Ab. I skärgården och vid behov i glesbygd utförs förberedande lokal omlastning innan avfallet förs till Svinryggen.

6.5.4 Låsta hus

Antalet låsta hus för brännbart avfall ska vara tillräckligt och placeras klimatsmart och med ekonomin i hänsyn. De låsta husen inklusive låsen ägs av Mise. I låsta hus på fasta Åland insamlas även bioavfall. Följande riktlinjer fastslås:

- För varje ansluten person i hushåll är avfallsmängden uppskattad till 17,5 liter per vecka.
- För fritidsbostad är avfallsmängden uppskattad till 840 l per år och bostad.
- Husens placering ska vara strategisk så att kostnadseffektivitet uppstår och onödiga körsträckor motverkas, både avseende brukare och entreprenörer. Likaså ska de placeras så att risken för dumpning av avfall vid huset minimeras.

låsta hus.

Figur 7. Brännbart avfall och bioavfall (enbart på fasta Åland) samlas in i Alla som inte har upphandlad fastighetsnära hämtning ansluts och betalar för avfallshantering genom låst hus.

6.5.5 Återvinningsstationer

Återvinningsstationer ska vara placerade i områden som inte omfattas av upphandlad fastighetsnära hämtning. Återvinningsstationerna är låsta och vid stationerna insamlas förpackningar (papper, well, tetror, glas, metall, och plast) och returpapper. Återvinningsstationerna ägs av Mise eller kommuner alternativt så hyr Mise om det krävs särskilda insamlingslösningar. Mise äger låssystemet vid stationerna. Utplaceringen ska följa följande principer:

- Vid varje låst hus ska en återvinningsstation finnas placerad. I huvudsak erhåller enbart de som är boende i det område som stationen finns tillträde till stationen om inte annat begärts.
- Det ska finnas minst en till fyra återvinningsstationer som är tillgängliga för alla hushåll inom Mise med Misekort. Dessa ska vara placerade där mycket människor rör sig.
- Återvinningsstationernas ska placeras och utformas för att minimera missbruk av dem. Med missbruk menas dumpning av avfall i och runt stationerna och användande av andra än Miseskunder. För att minska nedskräpning och dumpning av avfall är det centralt att kommuner i egen regi upprättar kärl och/eller stationer för bland annat turistavfall. Mises stationer ska vara städade och se snygga ut för att minska dumpning av avfall.

Figur 8. I återvinningsstationerna kan hushållen lämna returpapper samt förpackningar av papper (kartong, well, papperspåsar och tetror), plast, glas, och metall.

6.5.6 Miljöpunkter

Miljöpunkter placeras i områden som domineras av upphandlad fastighetsnära hämtning i MiseFyran. Miljöpunkterna låses enbart om behov uppstår. Vid miljöpunkterna insamlas tre fraktioner av avfall: returpapper, metallförpackningar samt glasförpackningar. Miljöpunkter ska finnas i lämpligt antal vid platser med hög befolkningsdensitet.

Figur 9. I tätbebyggda områden som domineras av fastighetsnära hämtning kan Mise placera ut en miljöpunkt istället för en återvinningsstation.

6.5.7 Misekortet

Misekortet är en central del av infrastrukturen då det ger hushållen tillgång till en rad funktioner så som avlämning av trädgårdsavfall och grovavfall (utan avgift i begränsade mängder) och också fungerar som nyckel för att komma in i återvinningsstationer och låsta hus (för de som anslutit sig till tjänsten). 2025 ska ett digitalt Misekort finnas tillgängligt.

6.6 Avfallet

Mål 6 Ökad återanvändning, återvinning samt minskade avfallsmängder och minskad farlighet

6.6.1 Återanvändning

Andelen återbruk ska öka med 20 % i jämförelse med mängder 2018.

6.6.2 Avfallsmängder

Hushållen ska genom information och olika insatser stimuleras till avfallsminimering. Mängden av avfall som återbrukas genom Mises olika cirkulära verksamheter ska minst ligga på samma nivå som 2019.

6.6.3 Mellanlagring, omlastning och slutbehandling

Mellanlagring och omlastning sker i huvudsak på Svinryggen. Lokal omlastning sker i skärgården.

2025 ska utredningar ha genomförts gällande lokal slutbehandling för följande avfallsslag:

- Trädgårdsavfall och rent trä
- Icke farligt avfall
- Glas

6.6.4 Producentansvar

Mise ska arbeta för att inga parallella system byggs upp för förpackningsavfall med producentansvar. Mise ska verka för att samarbetet mellan kommuner och producentsammanslutningar ska stärkas och få kostnadstäckning för avfall som lyder under producentansvar. Mise ska även verka för ett utökat producentansvar i allmänhet och i synnerhet vad gäller möbler, textil och läkemedel.

6.6.5 Återvinningsgrad

Följande återvinningsåtgärder tas som mål för 2025:

Mål för brännbart avfall

Allt brännbart avfall ska energiutvinnas.

Mål för bioavfall

Andelen bioavfall i hushållens soppåsar ska minska från 23 % till 15 %.

Mål för återvinning

Målen baseras på den plockanalys som genomfördes 2015. Följande kvantitativa mål antas för återvinningsmaterialens återvinningsgrad i det brännbara avfallet:

Papper

Andelen returpapper i hushållens soppåsar ska minska från 4 % till 2 %.

Kartong/wellpapp/pappersförpackningar/tetror

Andelen kartong och wellpapp i hushållens soppor ska innehålla maximalt 3 %

Hårdplast

Andelen hårdplast i hushållens soppor ska minska från 6 % till 3 %.

Metallförpackningar

Andelen metallförpackningar i hushållens soppor ska bibehållas på 1 % eller minska.

Glasförpackningar

Andelen glasförpackningar i hushållens soppor ska bibehållas på 1 % eller minska.

6.6.6 Miljömål för andra avfallsslag

För följande avfallsslag antas målen nedan:

Mål för deponering

Maximalt 10 % av hushållens avfall ska deponeras (inert avfall).

Mål för farligt avfall

Andelen farligt avfall i hushållens soppor ska vara under 0,5 %.

Mål för övriga avfallsslag

Trädgårdsavfall och rent trä

Trädgårdsavfall och rent trä ska bibehållas på samma nivå som 2020.

Målat trä

Målat trä ska minska med 10 % i jämförelse med 2020.

Grovavfall/möbler

Grovavfall/möbler ska minska med 10 % i jämförelse med 2020.

Textil

Andelen textilier i hushållens soppor ska innehålla maximalt 10 %

6.6.7 Mål för minskad farlighet i avfallet

Mängden farligt avfall som sorteras och hanteras felaktigt ska minska.

6.7 Inget avfall i naturen

Mål 7 Minska nedskräpningen

Mise arbetar för att minska nedskräpningen genom effektiv hantering av avfall som lämnats i naturen.

Mängden av nedskräpning som Mise omhändertar ska minska med 20 % i jämförelse med 2018 års mängder.

Antalet ärenden om dumpning av uttjänta fordon och dumpning av avfall i skog/mark ska årligen minska.

Antalet invånare som upplever att nedskräpning är ett problem i kommunen ska minska med 15 % i jämförelse med 2015?⁶

6.8 Avfallet som självbärande kretslopp

Mål 8 Cirkulera resurserna

För att kunna närma sig ett självbärande kretslopp är avfallssorteringen central. Mise ska därför inte bara verka för att hushållens källsortering förbättras utan även för att sorteringen vid ÅVC förbättras, utökas och effektiviseras. Mise ska även utveckla nya lösningar för alla sorts material som är möjliga att cirkulera.

⁶ Landskapsregeringen (miljöbyrån eller bärkraft) inför en punkt i enkäten Ålänningar och miljön om nedskräpning för mätbarhet.

7. AVFALLSSPLAN 2030

Avfallsplan 2030 fastställer i stora drag hur den kommunala avfallshanteringen ska se ut 2030.

Under tidsperioden 2025-2030 kommer följande att prioriteras:

- Hela Åland samarbetar för kommunal avfallshantering.
- Svinryggen är en central plats för kommunal avfallshantering.
- Digitala lösningar och personlig service.
- Likvärdig avfallshantering i tätort, glesbygd och skärgård.
- Tekniska och digitala lösningar för en klimatsmart och ekonomisk avfallshantering. Samarbeten för en socialt hållbar avfallshantering.
- Ökad återanvändning och ökad materialåtervinning.
- Minska nedskräpningen.
- Cirkulär ekonomi.

7.1 Organisation

Mål 1 Effektiv och hållbar organisation

Alla kommuner är med i Misesamarbetet. Organisationen arbetar rättssäkert och effektivt. Organisationens verksamhet är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar.

7.2 Ekonomi

Mål 2 Väl genomförda upphandlingar ska ge lokal konkurrens och stabil ekonomi

Mise avser fortsättningsvis att använda Svinryggen som infrastrukturellt centrum för hantering, omlastning och omhändertagande av avfall. Svinryggens position har stärkts och tack vare den kunskap som bolaget erhållit över tid ska hushållen erbjudas billigare (sett till realpris), mer miljövänlig och mer klimatsmart avfallshantering. Mises ”Vision 2030” ska vara uppfylld och Svinryggen ska ligga i framkant vad avser tekniska lösningar och cirkulär ekonomi.

I upphandlingar ställs högre miljökrav än tidigare gällande fordon, bränsle, miljömärkningar m.m.

7.2.1 Finansiering

Mises verksamhet är huvudsakligen avgiftsfinansierad. Avfallsavgiften består av en grunddel och en rörlig del.

7.2.2 Avfallshanteringssystemets kostnader

Avfallshanteringssystemets kostnader 2030 ska vara lägre än 2025 per invånare sett till realpris. Det råder dock stora osäkerhetsfaktorer på grund av att lagstiftning kan ställa högre krav som fördyrar avfallets hantering eller administration.

7.2.3 Demografi

Alla på Åland är med i Misesamarbetet. Avfallshanteringslösningar anpassas till befolkningens rörelser mellan tätort, glesbygd och skärgård.

7.2.4 Klimatsmart och miljömässig upphandling av transporter och avfallshanteringstjänster

Upphandling sker för de avfallstjänster där det finns en fungerande marknad. Tjänster som det finns färre än två leverantörer köps av det kommunägda avfallsbolaget Svinryggens Deponi Ab.

I upphandlingar ställs högre miljökrav än tidigare gällande fordon, bränsle, miljömärkningar m.m.

7.3 Hushållens beteendemönster

Mål 3. Nöjda och engagerade kunder

Medborgarna är införstådda med vad Mise är och vad Mise arbetar för. De är nöjda med avfallsservicen och upplever att de bidrar till ett hållbart samhälle. Mise arbetar för att ”styra” medborgarna till att göra rätt genom information och digitala hjälpmedel.

2030 ska medborgarna vara mer nöjda med Mise än 2020 (planerad kundundersökning).

7.4 Avfallshanteringssystemet ur medborgarens perspektiv

Mål 4 Ett avfallshanteringssystem som fungerar för alla

Service till medborgarna ska vara anpassade och tillgängliga till alla befolkningsgrupper delvis med hjälp av digitala lösningar men också med personlig service samt tekniska lösningar.

Systemet ser olika ut beroende på var man bor (se kapitel 6). Boende inom områden med upphandlad fastighetsnära hämtning har ett system, övriga på fasta Åland har ett annat system och boende i skärgården ett tredje system. För kontinuitet är systemet detsamma som under planperioden 2020-2025.

För att förbättra arbetsmiljö och möjliggöra nya tekniska lösningar ska följande utredas:

- Om säckhämtning kan bytas ut till kärhämtning
- Obemannade större insamlingsplatser med digitala nycklar

7.4.1 Avfallsavgifter

Avfallsavgifterna ska täcka Mises kostnader.

Grundavgifter

Grundavgifter ska täcka kostnader för avfallsrådgivning, förande av register, upprätthållande av avfallsinfrastruktur såsom bemannad återvinningscentral (Mise ÅVC), mobil ÅVC (Misebilen), återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter samt logistiksystem. Grundavgiften täcker också

hushållens kostnader för farligt avfall samt övriga uppgifter som anknyter till ordnande av avfallshanteringen (tillsyn, nedskräpning, utvecklingsprojekt m.m.)

Rörliga avgifter

Rörliga avgifter ska baseras på givna anbud, investeringar i kärl och avfallskostnader.

7.5 Infrastruktur

Mål 5 En avfallsinfrastruktur som ger service till alla

Infrastrukturen består, förutom av befintligt vägnät, av avfallskärl, slambrunnar, ÅVC, omlastning, låsta hus, återvinningsstationer och miljöpunkter. All infrastruktur ska ägas av medlemskommunerna, medlemskommunernas bolag eller Mise för att hushållen inte ska drabbas av kostnader för infrastruktur vid varje nytt upphandlingstillfälle. Avfallsinfrastrukturen anpassas efter ett system för hela Åland.

Mise är delaktig i planeringsprocesser som berör avfallshantering och som kommunerna ansvarar för.

Rekommendationer och föreskrifter ska följas för att planera bra tömningsplatser, ge en god arbetsmiljö för avfallspersonal och en riskfri hantering av avfall.

Mise samarbetar med många olika aktörer i samhället för att öka medborgarnas delaktighet i ett hållbart samhälle.

7.6 Avfallet

Mål 6 Ökad återanvändning, återvinning samt minskade avfallsmängder och minskad farlighet

Hushållen ska genom information och olika insatser stimuleras till avfallsminimering. Mängden av avfall som återbrukas genom Mises olika cirkulära verksamheter ska öka med 25 % från 2019 års nivå.

Mellanlagring och omlastning sker i huvudsak på Svinryggen. Lokal omlastning kan ske för att minska och effektivisera transporterna och öka sorteringen lokalt.

2030 ska utredningar ha genomförts gällande lokal slutbehandling för bland annat byggavfall och inert avfall.

Mise ska verka för att samarbete mellan kommuner och producentsammanslutningar ska stärkas och få kostnadstäckning för avfall som lyder under producentansvar. Mise ska även verka för ett utökat producentansvar.

Återvinningsgraden ska öka. Kvantitativa mål sätts vid revidering av avfallsplan inför 2025.

7.7 Inget avfall i naturen

Mål 7 Minska nedskräpningen

Genom utbildnings- och informationsinsatser ska nedskräpning minska.

Antalet ärenden om dumpning av uttjänta fordon och dumpning av avfall i skog/mark/hav ska årligen minska.

Mise ska arbeta för att ett skräpindex⁷ tas fram för Åland.

7.8 Avfallet som självbärande kretslopp

Mål 7 Cirkulera resurserna

Mise ska arbeta för att utöka återanvändningen och hitta nya lösningar för att avfall ska bli en råvara.

Mängden återanvändningsbart och återvinningsbart material ska minska i insamling av grovavfall och byggavfall. Materialen ska istället användas på nytt.

Andel samarbeten med andra aktörer för att cirkulera resurser ska öka ytterligare.

⁷ statistiskt mått för att mäta nedskräpning utvecklat av Statistiska centralbyrån och Håll Sverige Rent.

8. Undantag från avfallsplanen

För de enskilda har styrelsen rätt att i särskilda fall bevilja undantag från den avfallshantering som planen avser att ett hushåll ska ha.

Vidare har Mises styrelse rätt att fatta beslut som avviker från planens verksamhetsmål.

Avvikande beslut kan tas om det bedöms uppfylla planens värdegrund i högre grad än de fastslagna målen, till exempel om en ny kommun inträder och man under viss övergångsperiod behöver avvika av praktiska, miljömässiga, servicemässiga eller ekonomiska skäl med en särskild avfallsservice t.ex. ÅVC.

9. Uppföljning

För att de övergripande mål som uppställts i planen ska tjäna ett konkret syfte krävs att kontinuerliga uppföljningar görs. Resultatet av uppföljningarna ska visa hur långt man kommit på vägen för att nå målen och om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

I bilagan över åtgärder för att uppnå plan har ett antal aktiviteter upptagits. Mises årliga verksamhetsplaner säkerställer att aktiviteter genomförs och att mål följs upp.

Verksamhetsplanerna med delmål utformas i årsplaner som godkänns av styrelsen och som följs upp med intervallen kvartal, delår eller helår.

Åtgärder förknippade med planens övriga mål sker enligt av styrelsen godkända projektplaner som uppföljs genom uppföljningsrapporter.

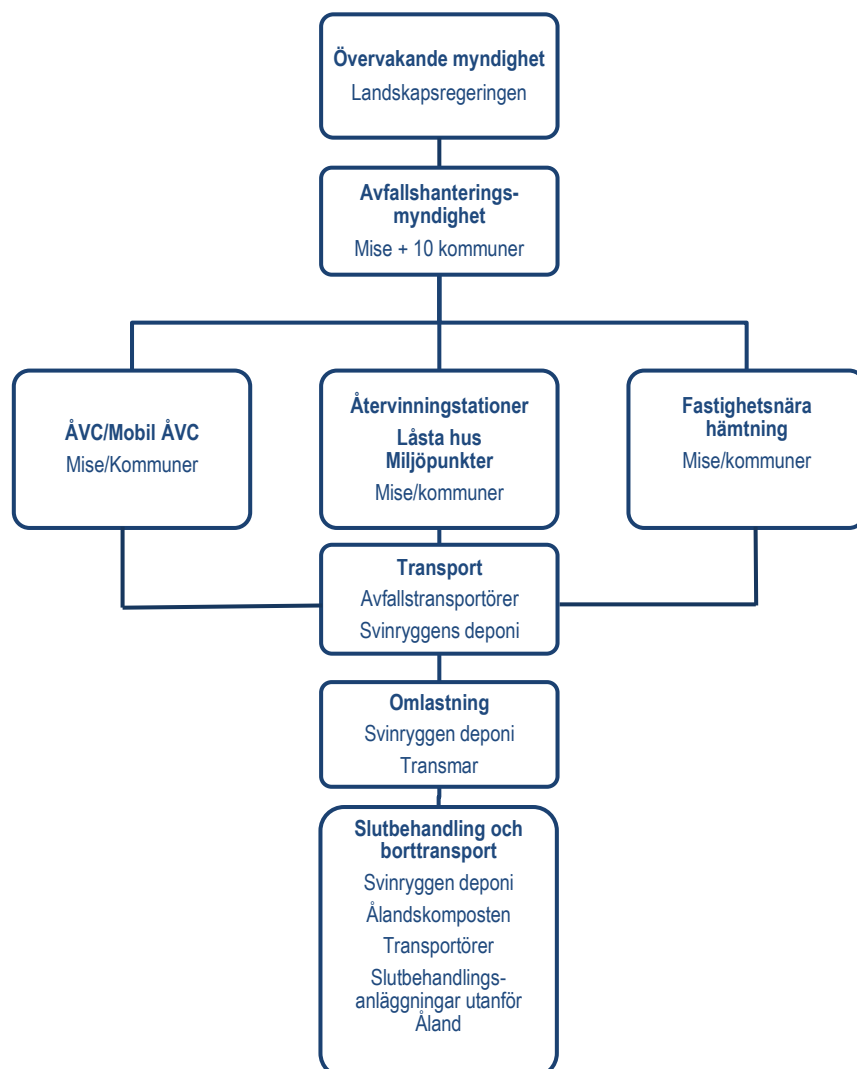
Bilaga 1 Nulägesanalys

För att kunna använda sig aktivt av en plan krävs att planens mål är verklighetsförankrade. För att kunna skapa verklighetsförankrade mål krävs en noggrann nulägesanalys.

10. Nulägesanalys

10.1 Organisation

Organisationen av myndigheter och avfallsaktörer inom den kommunala avfallshanteringen visas i nedanstående figur.

10.1.1 Avfallshanteringsmyndigheten Mise

Mise är ett kommunalförbund. Kommunalförbund är en organisation som flera kommuner anförtrott att sköta en viss kommunal uppgift. Kommunalförbundet blir därför förpliktigt att sköta vissa uppgifter enligt lag och erhåller rättigheter enligt lag på samma sätt som kommunerna.

Kommunalförbund är således en myndighet, det vill säga Mise är en myndighet. Med avfallshanteringsmyndighet avses det organ som på kommunens vägnar ansvarar för de uppgifter som enligt avfallslagen ankommer på kommunen⁸. I likhet med annan myndighetsverksamhet styrs Mise av olika lagar och förordningar av vilka avfallslagen är central. Förbundsstämman, som utgörs av medlemskommunernas representanter, är Mises högsta beslutande organ. Vid stämman utses en styrelse som ansvarar för att stämmobesluten verkställs på tjänstemannanivå.

10.1.2 Aktörer på avfallsmarknaden

Det finns i dag både kommunala och privata leverantörer av avfallshanteringstjänster

Offentliga avfallstjänsteleverantörer på Åland

Svinryggens deponi Ab: Det kommunägda avfallsbolaget är Svinryggens Deponi Ab som är beläget på Svinryggen i Ödanböle, Jomala. Bolaget utför idag flertalet tjänster åt Mise och andra kommuner på Åland. Tjänsterna består av, transporter och omlastning av avfall, drift av ÅVC verksamhet, städning av återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter, administrativa tjänster och projektjänster. Bolaget bedriver även en mindre inert deponi samt efterbehandling och kontrollövervakning av tidigare deponier på området.

Privata avfallstjänsteleverantörer på Åland

Transmar Ab: Det största privata transportföretaget på Åland och störst på fastighetsnära avfallshämtning från hushåll och verksamheter. Har också tjänster för omlastning och slutbehandling av avfall. Marknadsföringsnamn är Renhållningen.

Miro Transport Ab: Sköter idag (2019) främst avfallsinsamling i norra skärgården och Lemland samt verksamhetskunder. Har även kundkrets på fasta Åland.

Sunds Buss & Lastbilstransporter Ab: Transporterar brännbart avfall och grovavfall till slutmottagare i Sverige och riket.

Kuhlmans Åkeri Ab: Fastighetsnära hämtning av avfall från hushåll och verksamheter. Största kundkretsen på norra fasta Åland (Saltvik, Geta, Finström).

Johan Engdahl/Sune Jansson/Stig Törnroos: Sköter, i samarbete med Svinryggen avfallsinsamlingen på Kökar och Sottunga.

Jägerströms Bilskrot Ab: Ett företag som hanterar metallskrot som huvudverksamhet.

Flygfyrens ställager Ab: Ett företag som hanterar metallskrot och ackumulatorer.

Saltviks bilskrot: Mottagare av skrotfordon.

Ålandskomposten Ab: mottagare och behandlare av bioavfall.

⁸ Avfallslagen 23 §

Övriga avfallstransportörer

Ytterligare ett 20-tal företag är godkända i Ålands Miljö och hälsoskyddsmyndighets register över avfallstransportörer, men deras roll inom den kommunala avfallshanteringen är idag endast marginell.

10.2 Ekonomi

Finansiering, avfallshanteringssystemets kostnader och avfallsintäkterna. Intäkterna beskrivs nedan.

10.2.1 Finansiering

Mises verksamhet finansieras helt utan driftsstöd från medlemskommunerna. Verksamheten är helt avgiftsfinansierad (med undantag från ersättningar för producentansvar och projektstöd) där avfallsavgiften är den viktigaste. I avfallsavgiftens grunddel ingår upprättande och underhåll av avfallsinfrastruktur, administration, myndighetsutövning samt insamling och hantering av farligt avfall.

10.2.2 Avfallshanteringssystemets kostnader

Avfallshanteringssystemets kostnader kan spjälkas upp enligt följande:

Myndigheten

Myndighetens administration består av planering av avfallshanteringssystemet, avfallsrådgivning fakturering, registerhållning, ärendehantering, information, kundtjänst samt övrig myndighetsutövning. Myndighetens kostnader består av licenser, personalkostnader, lokalhyra, kontorsinventarier och köptjänster.

Avfallsinfrastruktur

Mise äger en stor del av de avfallskärl som används i systemet. Mise äger även återvinningsstationer, låssystem och logistiksystem. Infrastruktur så som lokal omlastning, lager, specialcontainers, komprimatorer hyrs av Svinryggens deponi eller andra aktörer. Infrastruktur för ÅVC verksamhet (inklusive Mobil ÅVC) hyrs idag (2019) av Svinryggens deponi.

Transporter

Avfallstransporter omfattar lokala transporter från avfallsinsamlingsplatser (t.ex. en återvinningsstation, hushåll eller ÅVC) till omlastningsstation. Transporter sker också av avfall från omlastning till behandlingsanläggningar på Åland och utanför Åland. Avfall transporteras också lokalt från städrundor och uppstädningar av nedskräpning.

Övriga transporter är utkörning/hemtagning av kärl och matavfallspåsar samt transport av fordon till bilskrot.

Omlastning

Omlastning av avfall från fastighetsnära avfallshämtning, låsta hus, återvinningsstationer, miljöpunkter samt avfall från ÅVC-verksamhet köps av Svinryggen.

Avfallsbehandling

Det finns kostnader som är direkt sammankopplade med avfalllets destruktion eller återvinning, t.ex. behandlingskostnaden (€/ton). Avfallet kan också mottas utan kostnad då vissa avfallsfraktioner har ett råvaruvärde. Metall-, kartong och papper har vanligtvis ett visst värde beroende på kvalitet (renhet), som råvara för industrin. Medan glas- och plastförpackningar är kontamineringskänsliga, vilket leder till lägre ersättningar eller till och med kostnader.

Plastfraktionen har potential som råvarumaterial, men förstörs ofta av att icke-förpackningsplast (t.ex. diskborstar, plastleksaker, plastredskap etc.) blandas in. Av glasförpackningarna är det de ofärgade som är av största intresse för industrin, men i och med att färgade och ofärgade glasförpackningar inte särskiljs i Mises insamlingssystem är denna fraktion problematisk. Några stora vinster finns heller inte idag att hämta i att utöka glassorteringen.

Övriga tjänster

Det finns kostnader som är förknippade med övriga tjänster så som städning och underhåll av återvinningsstationer, tillsyn och undersökningar vid till exempel problematiska tömningsplatser och nedskräpning/dumpning. Övriga tjänster är även bemanning av ÅVC-verksamhet.

Kostnaden i siffror

De senaste tre årens bokslut över kostnaderna för Mises verksamhet.

Verksamhetens kostnader	2016	2017	2018
Material och tjänster	-860 950 €	-794 021 €	-786 369 €
Personalkostnader	-300 998 €	-322 498 €	-358 553 €
Övriga kostnader	-216 753 €	-205 695 €	-225 520 €
Avskrivningar	-15 121 €	-26 254,31 €	-27 402 €
	-1 393 822 €	-1 348 469 €	-1 397 844 €

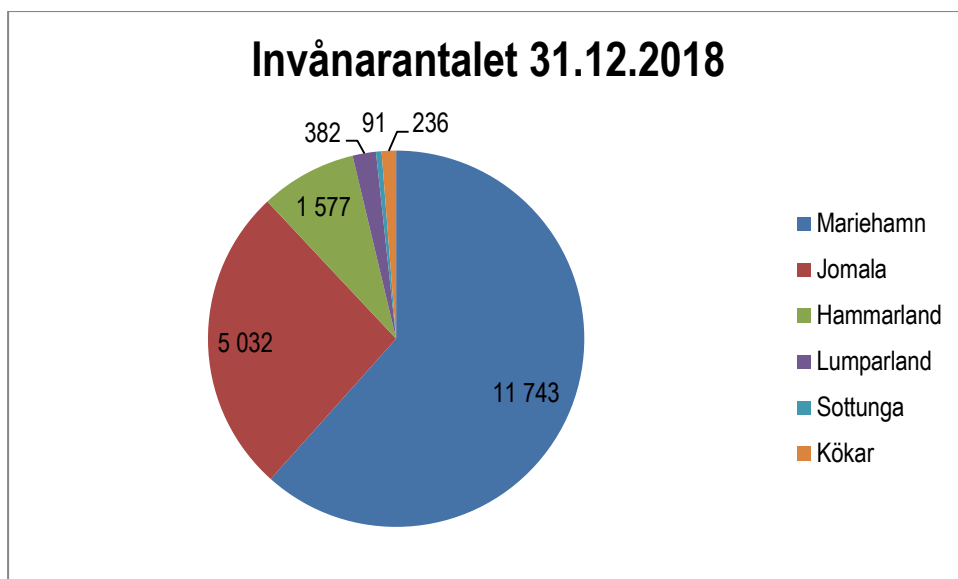
Tabell Material och tjänster är t.ex. avfallstransport, materialbehandling, inköp, övriga kostnader är t.ex. hyror, köptjänster. Avskrivningar gäller främst inköp av kärl.

10.2.3 Intäkter från avfall och avfallets vinstmarginaler

Det kan konstateras att de flesta avfallsslag i dagsläget enbart innebär kostnader. De avfallsslag som idag ger mindre ekonomiska vinster är metall, kartong och papper. Dock uteblir några kännbara vinster då transportkostnaderna är så pass höga.

10.2.4 Demografi

Mise fungerar som avfallshanteringsmyndighet i sex av Ålands 16 kommuner (2019). Medlemskommunerna är: Mariehamn, Jomala, Hammarland, Lumparland, Kökar och Sottunga. Totala invånarantalet i Misekommunerna 31.12.2018 var 19 061. Detta motsvarar 64 % av Ålands totala befolkning. Inom Mise är befolkningen fördelad enligt figuren nedan.

Figur 1. Befolkningsfördelning inom Mise i antal invånare. Källa: Ålands statistik och utredningsbyrå 2018.

Tabellen nedan visar på fördelning av antal bostäder i Mises medlemskommuner.

2019/2018	MA-19	MA-18	HA-19	HA-18	JO-19	JO-18	KÖ-19	KÖ-18	LU-19	LU-18	SO-19	SO-18	2019 total	2018 total
Egnahemshus	2201	2040	575	566	1650	1583	91	92	163	161	36	35	4716	4477
Flerbostadshus flera kärn	4310	4145	136	136	226	232	27	27	12	12	2	2	4713	4554
Flerbostadshus	688	674	9	17	97	104	6	6	2	2	27	24	829	827
Fritidshus	54	42	423	379	286	316	264	268	261	246	110	105	1398	1356
Service boenden	93	93	28	28	10	10	0	0	11	11	0	0	142	142
Verksamheter	43	6	11	7	12	2	12	12	4	0	5	3	87	30
Obebodda	31	30	26	21	17	18	4	4	3	3	2	2	83	78
Renovering	8	9	5	2	2	2	1	2	6	5	0	1	22	21
Summa:	7428	7039	1213	1156	2300	2267	405	411	462	440	182	172	11990	11485

Tabell 1. Kommunvis fördelning av antal bostäder. Källa: Mises Hushållsstatistik 2019.

10.2.5 Upphandling av avfallshanteringstjänster

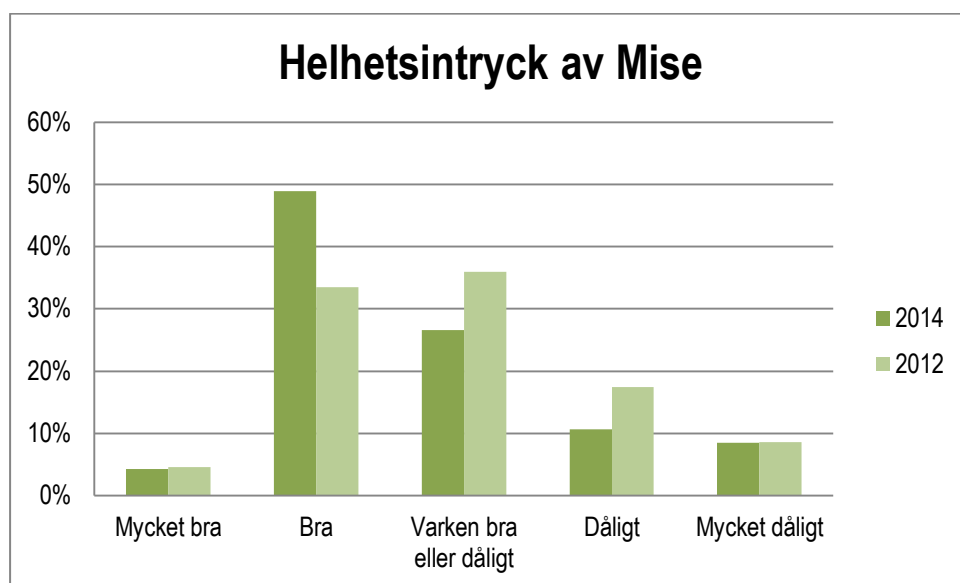
Idag (2019) har Mise upphandlat avfallshämtning för flerbostadshus, återvinningsstationer och kommunala verksamheter av privata entreprenörer. Upphandlade tjänster för omlastning och ÅVC verksamhet sker in house⁹ av Svinryggens Deponi Ab. Under 2019/2020 pågår upphandling av avfallshämtning i fyrfackskärl, 2020 kommer upphandling av slamtömning genomföras.

⁹ In house, se ordlistan

10.3 Hushållens beteendemönster

10.3.1 Kundundersökningar

De senaste kundundersökningarna som Mise genomfört genomfördes 2012 och 2014.

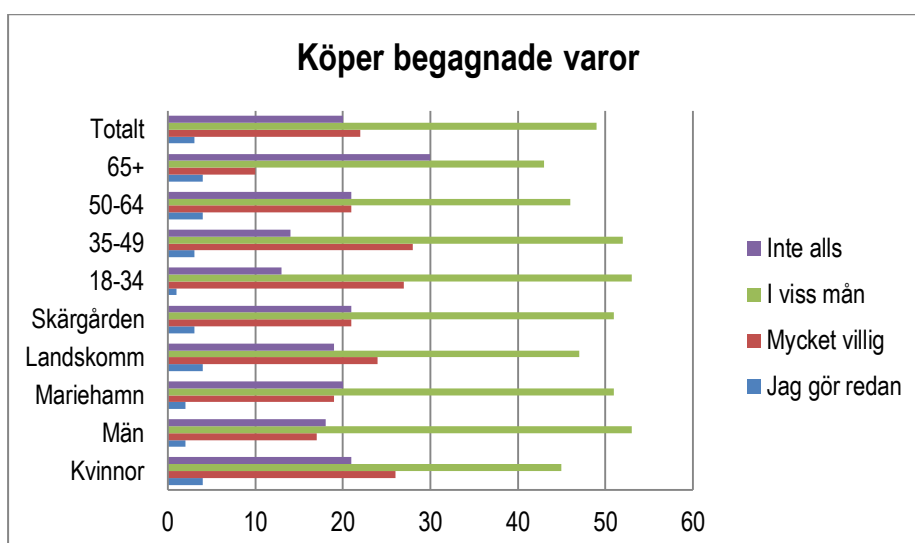
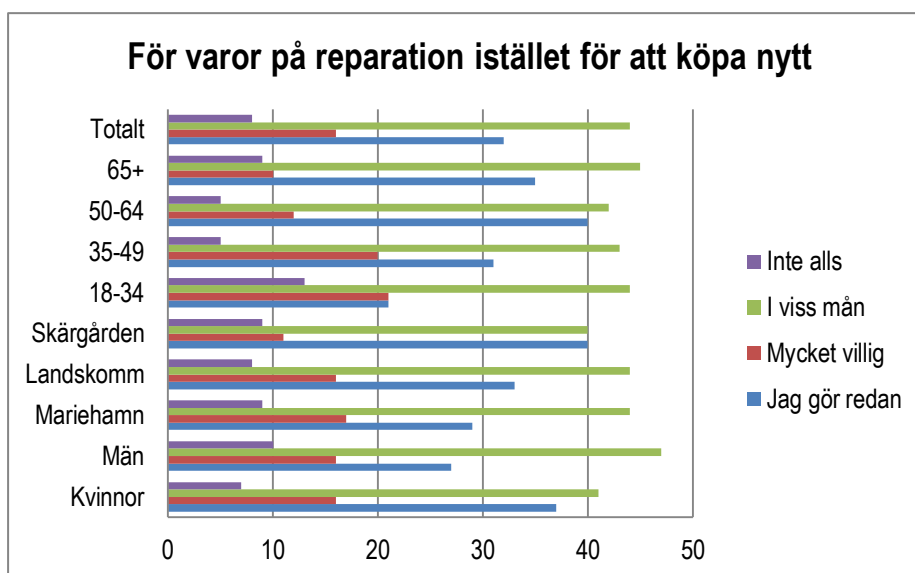
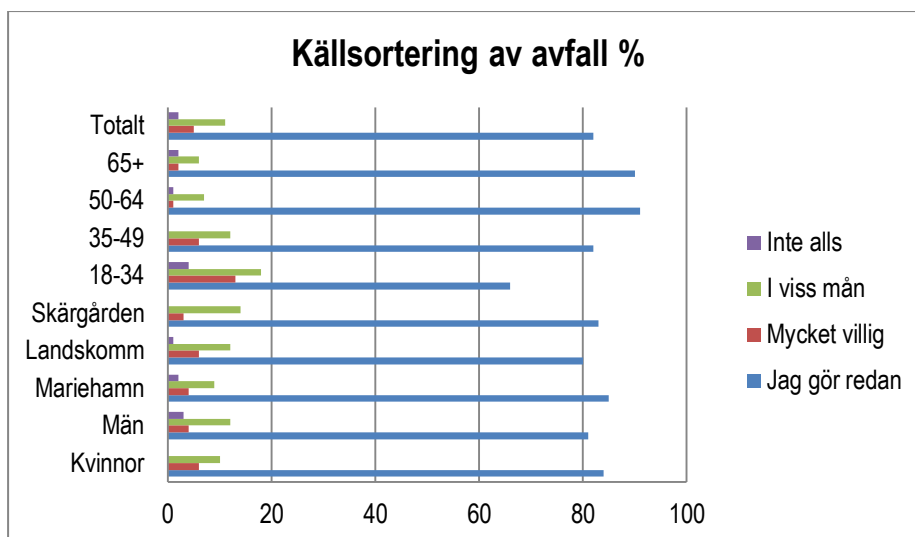
Figur 10. Hushållens helhetsintryck av Mise i kundundersökning 2012 och 2014.

De som uttryckt missnöje anger följande som grund: avgifternas storlek, dålig städning och ordning i avfallsanläggningar samt att man inte får bestämma själv över sin avfallshantering.

10.3.2 Ålämningarna och miljön

ÅSUB har genomfört en undersökning om Ålämningar och miljön 2015. Valda diagram från undersökningen visar på befolkningens inställning till källsortering av avfall, reparation av varor istället för att köpa nytt samt konsumtion av begagnade varor. I undersökningen finns också detaljerad sorteringsstatistik per avfallsslag. Underlaget från enkätundersökningen används för att kunna specificera insatserna på att öka sorteringen, förbättra sortering, skapa samarbeten med andra aktörer för att ändra beteenden kring konsumtion.

Nedan visas några diagram från enkäten:

10.4 Avfallshanteringssystemet ur medborgarens perspektiv

Byggnadsägarna inom Mises kan idag (2019) välja mellan olika avfallshanteringstjänster.

- Fastighetsnära hämtning av brännbart avfall i 1 fack (fraktion), av privata entreprenörer. Tjänsten kommer endast finnas kvar som särskild tjänst genom prövning och i Mises regi från och med 2020/2021.
- Fastighetsnära hämtning av brännbart avfall och bioavfall i 2 fack (fraktioner), av privat entreprenör, kommer fasas ut 2020/2021.
- Fastighetsnära hämtning av brännbart avfall, bioavfall och sex återvinningsfraktioner i 8 fack, av privat entreprenör, kommer fasas ut 2020/2021.
- Fastighetsnära hämtning MiseFyran (brännbart, bioavfall, plast, kartong i fyrfackskärl), start hösten 2020 i Mises regi.
- Fastighetsnära hämtning MiseÅttan (brännbart, bioavfall, plast, kartong, metall, papper, glas, kartong i två fyrfackskärl), start hösten 2020 i Mises regi.
- Fastighetsnära hämtning av brännbart avfall i säck (endast Mises skärgårdskommuner), i Mises regi.
- Avlämning av brännbart avfall till låst hus, i Mises regi.
- Slamtömning av privata entreprenörer, i Mises regi 2021.

Den kommunala avfallsavgiftens storlek baseras på avfallshanteringstjänsten som byggnaden har. Kommunal avgift ska tas ut enligt 78 § i avfallslagen och ska täcka kostnaderna för avfallshanteringen. Avfallssavgiften består av en grunddel och en rörlig del. Mises grundavgift ska täcka kostnader för avfallsrådgivning, förande av register, upprätthållande av avfallsinfrastruktur såsom bemannad återvinningscentral (Mise ÅVC), mobil ÅVC (Misebilen), återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter. Grundavgiften täcker också hushållens kostnader för farligt avfall samt myndighetsuppgifter (tillsyn över att avfallslag och föreskrifter följs) och övriga uppgifter som anknyter till ordnande av avfallshanteringen. Avfallsavgiften ska motsvara servicenivån och uppmuntra till minskning av avfallets mängd och skadlighet samt följa prioriteringsordningen (avfallstrappan).

Grundavgift	Avgift/år
Egnahemshus (1fack/2fack)	137 €
Egnahemshus 8-fack	107 €
Egnahemshus, Mise Fyran/ Mise Åttan	Införs 2020
Fritidsboende	72 €
Fritidsboende (1fack/2fack)	72 €
Flerfamiljsbostad per lägenhet (full sortering/Mise Åttan)	107 €
Verksamhet per verksamhetsställe med Miseskort	50 €
ESB (effektiviserat serviceboende per plats)	35 €

Tabell över grundavgifter idag(2019)

10.4.1 Fördelning av avfallshanteringstjänster

Cirka 90 % av Miseshushållen har idag fastighetsnära hämtning av brännbart avfall. Till denna grupp hör förutom egnahemshus även flerbostadshus. Avfallshanteringstjänsten låst hus har 8 % av hushållen. Fritidshus som tar hem avfallet är 6 %. Obebodda, renovering/obeboeliga har ingen avfallshämtning. Boende på institutioner har ingen fastighetsnära hämtning vid deras fasta boende.

Avfallstjänster	antal	%
Egnahemshus med fastighets hämtning	4223	35,3 %
Lägenheter med fastighets hämtning	5540	46,3 %
Serviceboenden med fastighets hämtning	136	1,1 %
Verksamheter med fastighets hämtning	75	0,6 %
Fritidshus med fastighets hämtning	197	1,6 %
Egnahemshus m Låst hus	406	3,4 %
Lägenheter med Låst hus	39	0,3 %
Tar hem avfallet fritidshus	725	6,1 %
Obebodda	80	0,7 %
Renovering/obeboeliga	18	0,2 %
Flytt till institutioner	17	0,1 %
Fritidshus med Låst hus	452	3,8 %

Tabell över fördelning av hushållens avfallstjänster 2019. Lägenheter med låst hus gäller endast Kökar. Tar hem avfallet gäller för byggnadsägare som tar hem avfallet till sitt fasta boende.

10.4.2 Mises verksamhetskunder

Verksamheter såsom skolor, daghem, kommunhus och övriga kommunala verksamheter och övriga likställda verksamheter enligt kap 5 i avfallslagen ska ha fastighetsnära hämtning som ordnas av Mise.

Mindre verksamheter som inte har möjlighet att anlita privata avfallsentreprenörer för hanteringen av det avfall som uppstår i företagsverksamheten kan bli Mise verksamhetskund. För att erhålla ett Misekort betalar verksamheter en årsavgift. Verksamhetskunder erhåller ett Misekort per betald årsavgift. Mindre verksamheter avlämnar avfall till Mise ÅVC och Misebilen mot avgifter.

	MA	HA	JO	KÖ	LU	SO	Totalt antal
Verksamheter	5	6	2	0	0	0	13
Mise Verksamhetskunder	0	0	0	13	0	5	18
Kökar/Sottunga							
Kommunernas verksamheter	38	5	10	0	4	0	57

Tabell Fördelning av verksamhetskundernas avfallstjänster.

Fastighetsnära hämtning har verksamhetskunder som är kommunala verksamheter samt verksamheter på Kökar/Sottunga. Övriga verksamheter lämnas avfall till ÅVC (men kan ha fastighetsnära hämtning av privat entreprenör också).

10.5 Infrastruktur

Med avfallsinfrastruktur menas de avfallskärl som används i systemet, återvinningsstationer låsta hus, miljöpunkter, låssystem och logistiksystem. Ytterligare infrastruktur som används i systemet är omlastning, lager, specialcontainers, komprimatorer. stationär ÅVC, mobil ÅVC samt utrymme för returverksamhet.

10.5.1 Avfallskärl

Med avfallskärl menas de kärl som finns vid hushållet eller i byggnaders avfallsutrymmen samt i återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter. Avfallskärlen som används i Mises avfallshanteringssystem ägs av Mise, tjänster som ännu inte är upphandlade så kan kärlen ägas av någon annan part. Kärlen i återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter ägs av Mise. Kärlen för egnahemshus och fritidshus ägs antingen av entreprenören som utför tömningen av kärlen, eller i enstaka fall ägs kärlet av fastighetsägaren. Efter att Mise upphandlar fyrfackshämtning (MiseFyran och MiseÅttan) kommer Mise äga kärlen för tjänsterna.

10.5.2 Återvinningsstationer

En återvinningsstation är en obemannad plats för hushållens avlämning av förpackningsmaterial och papper. Återvinningsstationer placeras i huvudsak i anslutning till ett låst hus. Misekortet används som nyckel för att få tillträde.

Mises återvinningsstationer är fördelade enligt följande:

Jomala (3 st)
Hammarland (1 st)
Lumparland (1 st)
Sottunga (1 st)
Kökar (2 st)

10.5.1 Låsta hus

Ett låst hus är en obemannad plats för hushållens avlämning av brännbart avfall. I låsta hus på fasta Åland finns även möjlighet till avlämning av bioavfall. Avfallstjänsten låst hus för brännbart avfall är den vanligaste tjänsten för fritidshus. Misekortet används som nyckel för att få tillträde.

Kombistationer är en kombinerad station för avlämning av brännbart avfall och återvinningsmaterial, oftast på grund av utrymmesskal.

Mises låsta hus är fördelade enligt följande:

Mariehamn (1 st)
Jomala (2 st)
Hammarland (2 st)
Lumparland (1 st)
Sottunga (1 st)
Kökar (1 st)

10.5.2 Miljöpunkter

Mise har idag (2019) tre miljöpunkter (Mathishallen i Mariehamn, Husö i Sottunga och Kyrkogårdsö på Kökar). Med miljöpunkt menas en plats för hushållens avlämning av glas- och metall/aluminiumförpackningar samt papper.

10.5.3 Låssystem

Mises låssystem idag (2019) levereras av Salto Systems och är till stora delar ett off-line system. För att öppna låsen så används ett rfid försett chipkort/tagg (mobilapp planerat till 2020). Misekortet är idag ett plastkort av vanlig bankkortsmodell. Kortet innehåller både elektronisk och tryckt information om kunden och fungerar som elektronisk nyckel till ÅVC, låsta hus och låsta återvinningsstationer.

10.5.4 Logistiksystem

Mise använder idag (2019) ett digitalt logistiksystem för planering, inrapportering samt fakturering av tömningar av avfallsslag vid flerbostadshus, kommunala verksamheter och återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter. Genom logistiksystemet får Mise en bättre insyn och kontroll över hela avfallsledet. År 2020/2021 kommer även all fastighetsnära hämtning samt slamtömning att ingå i det digitala logistik- och faktureringssystem.

10.5.5 Återvinningscentraler (ÅVC)

En ÅVC är en bemannad uppsamlingsplats för hushållens avfall där alla avfallsslag tas emot med vissa undantag:

- Läkemedel/medicin/injektionssprutor – ska i första hand lämnas till apotek men kan lämnas på Mise ÅVC.
- Asbest/eternit – ska hanteras av auktoriserad sanerare, tas bara emot på Mise ÅVC om det är inpackat.
- Ammunition/vapen – polisen ska kontaktas för hanteringsinstruktioner
- Fyrverkerier/nödraketer/krut – polisen ska kontaktas för hanteringsinstruktioner

Idag finns Mise ÅVC på Svinryggen och en mobil ÅVC. Mise hyr infrastruktur för ÅVC verksamhet av Svinryggens deponi. Mise köper också tjänster för drift av ÅVC verksamhet av Svinryggens deponi.

Misebilen (Mobil ÅVC)

Med Misebilen menas en lastbil som har möjlighet att utföra hushållsnära insamling av avfallsslag som vanligtvis lämnas till en stationär ÅVC. Till Misebilen kan man lämna följande avfall avgiftsfritt mot uppvisande av Misekort: elektronik, vit- och kylvaror, metallskrot, återvinningsmaterial och farligt avfall. Man kan också avlämna avfall mot avgift såsom brännbart avfall och möbler. För avlämning av skrymmande avfall ska Mise kontaktas på förhand och helst undvikas att lämna till Misebilen i Mariehamn, Jomala och Hammarland. Det kan också skapas utrymme för enskilda insamlingskampanjer med den mobila ÅVC:n som är inriktade på särskilda avfallsslag.

MiseReturen

För att främja återanvändning samt göra det tillgängligt för alla finns en returhörna vid Mise ÅVC i enlighet med 8 § avfallsförordningen. MiseReturen kräver inget Misekort och finns till för alla under Mise ÅVC:s öppettider. MiseReturen är en returhörna dit besökarna kan hämta och lämna fungerande varor till exempel skivor, böcker, husgeråd, elektronik och leksaker.

10.5.6 Omlastning

Omlastning av avfall sker idag på Svinryggens deponis område och vid Transmars omlastning i Norrböle.

I omlastningshallen på Svinryggen hanteras avfall som är flyktiga (papper, plast, kartong) samt brännbart avfall inne i hallen medan glas, metall och bioavfallomlastas vid utomhusramper.

Liknande hantering sker vid Transmars anläggning i Norrböle.

Efter omlastning transporteras avfallet huvudsakligen till anläggningar utanför Åland.

10.6 Avfallet

Avfallsmängder och vad som händer med avfallet presenteras nedan:

10.6.1 Hushållens avfallsstatistik

Avfallsstatistiken inom Mise idag har stora osäkerhetsfaktorer då avfallet till stor del beräknas utifrån uppskattade mängder i de kärl och containers som töms. I nuläget har inte heller Mise kontroll över vissa avfallsflöden som istället är uppskattade utifrån antal kunder och tömningsintervall för en viss storlek av avfallskärl, eller så finns det inte uppgifter alls. Beräkningar är genomförda på volymvikter enligt rapport från Avfall Sverige.

Samlad statistik 2018/2019								
	ÄVC	Mobil ÄVC	Stationer	Flerbostad/verk	Skärgården omlastning	4-fack	1-2 fack	Summa
Brännbart	121 882	5 870	332 743	559 790	66 060	622 200	N/A	1 708 545
Bioavfall	0	0	15 480	133 661	0	293 459	N/A	442 600
Grovavfall/Möbler	57 160	750	0	0	0	0	0	57 910
Målat Trä	104 340	740	0	0	0	0	0	105 080
Rent trä	57 618	150	0		0	0	0	57 768
Trädgårdsavfall	132 420	0	0	0	0	0	0	132 420
Inert avfall	88 836	5 760	0	0	0	0	0	94 596
Kartong	44 000	3 838	52 000	157 131	4 160	251 274	0	512 403
Plast	12 230	4 852	40 410	78 296	3 190	169 489	0	308 467
Metall	109 772	1 845	36 304	74 088	19 520	106 251	0	347 780
Glas	17 046	12 210	85 852	268 164	7 860	431 600	0	822 732
Papper	24 877	7 546	93 945	396 950	8 660	903 300	0	1 435 278
Oljehaltigt avfall	6 194	2 143	0	0	0	0	0	8 337
Måleriavfall	14 580	5 320	0	0	0	0	0	19 900
Aerosoler/sprayburk	1 390	457	0	0	0	0	0	1 847
Kemikalier	677	1 487	0	0	0	0	0	2 164
Lösningsmedel	2 525	380	0	0	0	0	0	2 905
Impregnerat trä	39 080	5 598	0	0	0	0	0	44 678
Elektronik	48 499	28 532	0	1 783	0	0	0	78 814
Batterier	31 338	3 582	0	1 085	0	0	0	36 005
Ljuskällor	1 267	963	0	815	0	0	0	3 045
Däck	3 940	388	0	0	0	0	0	4 328
Övrigt FA	493	326	0	0	0	0	0	819
Tryckkärl	605	0	0	0	0	0	0	605
Läkemedel från apotek	0	0	0	0	0	0	0	2 017
Summa	920 769	92 737	656 734	1 671 763	109 450	2 777 573	0	6 231 043

Tabell Uppgifter om avfallsmängder för den fastighetsnära hämtningen för flerbostad/verksamheter, 4-fack är baserade på volymvikter och inte faktiska mängder.

10.6.2 Avfallets mellanlagring, omlastning och slutbehandling

På grund av avsaknaden av egna slutbehandlingsanläggningar för de flesta avfallstyper exporteras största delen av det åländska avfallet till mottagare i riket och Sverige. Endast en viss del farligt avfall, bioavfall och inert avfall slutbehandlas lokalt.

Åland

På Åland finns idag två egentliga mottagnings- och mellanlagringsplatser för avfall; Svinryggens Deponi Ab:s (Svinryggen) och Transmars (Renhållningen) verksamhetsområde i Norrböle. Därtill finns mindre omlastningar lokalt på ÅVC. Av hushållsavfallsfraktionerna är det endast bioavfall, inert avfall och rent träavfall som slutbehandlas lokalt. Gällande farligt avfall är det endast oljeförorenat vatten som slutbehandlas vid mottagningsplatsen på Svinryggen. Övrigt hushållsavfall och farligt avfall borttransporteras till Sverige eller riket för material- eller energiåtervinning, destruktion eller deponering.

Svinryggens Deponi Ab

Svinryggens deponi upprätthåller en inert deponi och har tillstånd att deponera icke-farligt avfall, det vill säga sådant avfall som inte kan material- eller energiåtervinnas eller på annat sätt lämpligen destrueras. Svinryggen mottar därtill avfall från företag i hela landskapet Åland. Avfallet utgörs huvudsakligen av inert avfall, trädgårdsavfall och grovavfall (t.ex. bygg- och rivningsavfall och metallskrot). Förutom det inerta avfallet som slutdeponeras på plats, förs allt avfall till riket för slutbehandling.

Transmar Ab

Renhållningen mottar och omlastar största andelen verksamhetsavfall och stora delar av hushållsavfallet på Åland. I anknäpning till omlastningsplatsen i Norrböle, Mariehamn, finns en privat ÅVC. Avfallet packas (balas, komprimeras) på plats och lastas i transportcontainers för att sedan föras till mottagare i Finland eller Sverige. Undantagen är avfallsfraktionerna bioavfall och obehandlat träavfall vilka slutbehandlas lokalt vid Ålandskomposten Ab.

Fasta Finland och Sverige

En betydande del av Mises hushållsavfall transporteras i dagsläget till mottagare i riket. Detta gäller främst det återvinningsbara avfallet (förpacknings- och returpappersavfallet), men även det hushållsgenererade grovavfallet förs till mottagare i riket. Allt brännbart avfall transporteras till Sverige till anläggningar i Uppsala och Märsta.

Avfallsslag	Mottagare	Slutbehandling
Hushållsavfall		
Brännbart avfall	Fortum Värme Ab/Vattenfall AB värme	Energiåtervinning
Pappersförpackningar	Paperinkeräys Oy/ Returpappercentralen	Materialåtervinning
Returpapper	Paperinkeräys Oy/Returpappercentralen	Materialåtervinning
Hårda plastförpackningar	Returpapperscentralen/Fortum Waste Solutions	Materialåtervinning
Glasförpackningar	Uusioaines Oy/Returpappercentralen	Materialåtervinning
Metallförpackningar	Skrotcentralen	Materialåtervinning
Bioavfall	Ålandskomposten	Kompost/Jordprodukter
Metallskrot	Skrotcentralen	Materialåtervinning
Obehandlat träavfall	Ålandskomposten AB	Stödmaterial
Behandlat träavfall	Svinryggens Deponi AB	Energiåtervinning
Grovavfall/Möbler	Svinryggens Deponi AB	Upparbetning/Sortering

Byggavfall	Svinryggens Deponi AB	Upparbetning/Sortering
Inert avfall	Svinryggens Deponi AB	Deponering

Tabell 2. Slutmottagare för Ålands icke-farliga avfall 2012.

Allt farligt avfall förs idag till mottagare i riket. För gränsöverskridande transport av farligt avfall till exempelvis Sverige krävs tillstånd från Finlands Miljöcentral enligt samma förfarande som för brännbart avfall.

Avfallsslag	Mottagare	Slutbehandling
Elektronikavfall	Elker Oy/NERA	Materialåtervinning/Destruktion
Kylmöbler (kylskåp & frysar)	Elker Oy/NERA	Materialåtervinning/Destruktion
TV-apparater med bildrör	Elker OY/NERA	Materialåtervinning/Destruktion
Vitvaror (spisar, tvättmaskiner)	Elker Oy/NERA	Materialåtervinning/Destruktion
Elapparater (hemelektronik)	Elker Oy/NERA	Materialåtervinning/Destruktion
Lysrör & Lågenergilampor	Elker Oy/NERA	Materialåtervinning/Destruktion
Småbatterier	Recser Oy	Materialåtervinning/Destruktion
Glödlampor	Åbonejdens Avfallsservice	Materialåtervinning/Destruktion
Blyackumulatorer	Flygfyrens Stållager	Materialåtervinning/Destruktion
Övrigt farligt avfall		
Bekämpningsmedel, pesticider	Fortum Waste Solutions	Destruktion
Aerosoler (sprayburkar)	Fortum Waste Solutions y	Destruktion
Fast oljeavfall	Fortum Waste Solutions	Destruktion
Måleriavfall, lim- och lackavfall	Fortum Waste Solutions	Destruktion
Spillolja (<10% vatten)	Lassila & Tikanoja	Återvinning
Lösningsmedel	Fortum Waste Solutions	Destruktion
Impregnerat träavfall	Demolite Oy	Destruktion
Däck	Suomen Rengaskierrätys Oy	Materialåtervinning
Övrigt kemikalieavfall (laboratoriekemikalier, riskavfall, läkemedel etc.)	Fortum Waste Solutions	Destruktion
Skrotfordon	Saltviks bilskrot	Reservdelar/Skrotning

Tabell 3. Slutmottagare för Ålands farliga avfall 2018

Avfallsförbränningsanläggningar i närregioner i Sverige

Sverige har länge varit en föregångare inom avfallsförbränning med ett idag 30-tal aktiva anläggningar runtom i landet. Den första förbränningsanläggningen uppfördes redan 1903 i Lövsta utanför Stockholm. Ur ett logistiskt perspektiv är det främst anläggningarna i Stockholmsregionen som är av intresse för Åland. Idag finns tre stycken stora förbränningsanläggningar i detta område;

Vattenfall AB värme Uppsala (kapacitet 55t/h), Fortums Högdalenverket (kapacitet 700 000 t/år) och Fortums Brista-anläggning (kapacitet 240 000 t/år) i Märsta.

Avfallsförbränningsanläggningar i närregioner i Finland

I motsats till Sverige har man i Finland länge släpat efter sina nordiska grannar ifråga om avfallsbehandling men de senaste åren har man börjat anlägga flera nya anläggningar. Fortum Waste solutions anläggningar i Riihimäki har byggts ut med ytterligare förbränningskapacitet och en ny anläggning för plastmaterialåtervinning. 2019 har bygget med ett nytt förbränningsverk i Salo påbörjats och förväntas stå klart 2021.

10.6.3 Avfall med producentansvar och producentorganisationer

Med producentansvar avses skyldigheten för en producent att se till att det ordnas återanvändning och återvinning av de produkter producenten släpper ut på marknaden inräknat kostnader för detta.

Följande avfallsslag har producentansvar:

- Uttjänta fordon
- Elektriska och elektroniska produkter
- Förpackningar
- Batterier och ackumulatorer
- Däck (från och med 2021)
- Tidningar (från och med 2021)

På Åland uppfyller förpackningsproducenter sitt ansvar genom medlemskap i producentsammanslutningar i Finland eller på Åland beroende på vad för avfallsslag. Medborgarna kan lämna de olika avfallsslagen på olika sätt.

Producentsammanslutningar			
Typ	Namn	Var	Mottagningsplats
Skrotfordon	MBO (Motorbranschens förening på Åland MBO r.f.)	Åland	Saltviks bilskrot/Jägerströms bilskrot
Skrotfordon	De oberoende bilhandlarna	Åland	Saltviks bilskrot/Jägerströms bilskrot
Förpackningar	Proans (Producentansvar Åland Ab)	Åland	Kommunernas insamlingssystem
Elektronik	SELT ry	Finland	Butiker/kommunernas ÅVC/Transmar/Svinryggen
Elektronik	ICT Producenternas Andelslag-TY	Finland	Butiker/kommunernas ÅVC/Transmar/Svinryggen
Elektronik	Flip ry	Finland	Butiker/kommunernas ÅVC/Transmar/Svinryggen
Elektronik	SER-Tuottajayhteisö ry	Finland	Butiker/kommunernas ÅVC/Transmar/Svinryggen
Elektronik	ERP	Finland	Butiker/kommunernas ÅVC/Transmar/Svinryggen
Batterier	Recser Ab	Finland	Butiker/kommunernas ÅVC

Akkumulatorer	Recser Ab	Finland	Kommunernas ÅVC/Flygfyrens ställager
Returburkar-flaskor	Ekopulloyhdistys ry	Finland	Butikernas pantsystem
Returburkar-flaskor	Palpa Lasi Oy	Finland	Butikernas pantsystem
Returburkar-flaskor	Suomen Palautuspakkaus Oy	Finland	Butikernas pantsystem

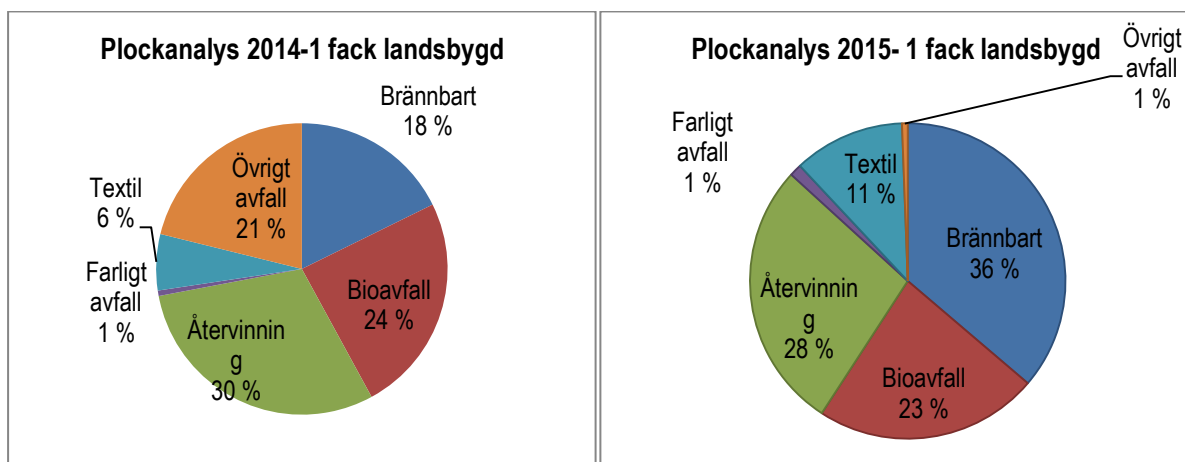
Mise har idag en särskild ställning i och med att man äger producentsammanslutningen för förpackningar (Proans). Det pågår diskussioner med Finland om ett frivilligt samarbete med producentsammanslutningar där och Mise har som avsikt att avyttra sitt ägande i Proans alternativt lägga ned bolaget.

Det finns också avfallsslag som fungerar som producentansvar men som ännu inte är det enligt lagens mening.

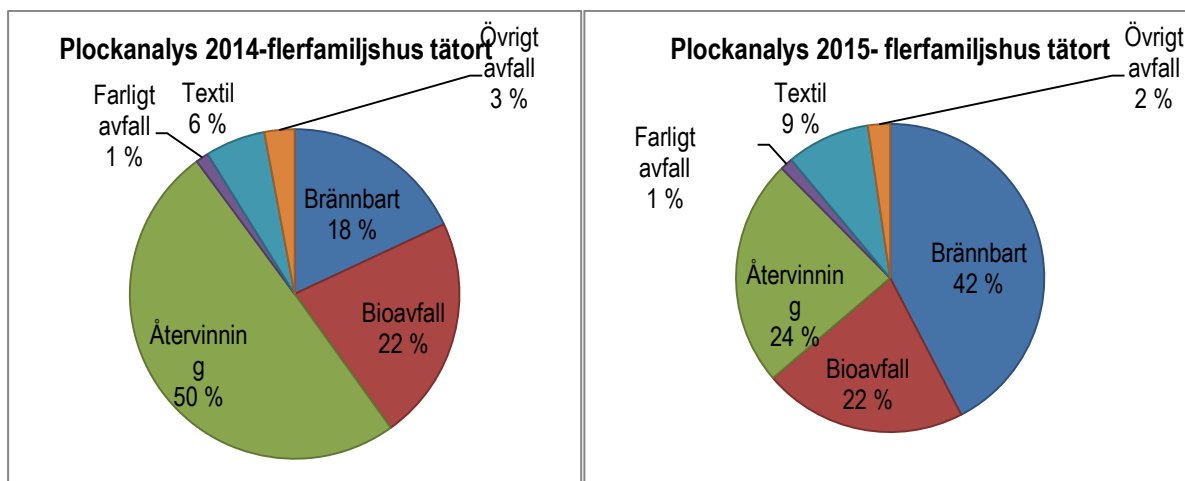
Typ	Namn	Var	Mottagningsplats
Impregnerat trä	Demolite Oy	Finland	Kommunernas ÅVC/Svinryggen/Transmar
Däck	Finsk Däckåtervinning AB	Finland	Kommunernas ÅVC/återförsäljare
Spilloljor	Lassila & Tikanoja Oy	Finland	Kommunernas ÅVC/återförsäljare

10.6.4 Återvinningsgrad

För att mäta återvinningsgraden genomförde landskapsregeringen en plockanalys 2014 och en 2015. Plockanalyserna genomfördes av den brännbara fraktionen från flerbostadshus i staden och 1-facks kunder i glesbygd. Att genomföra en plockanalys av hushållsavfall är ett sätt att mäta hushållens sorteringsförmåga. Analysresultaten, förutom att de ger ett mått på den undersökta avfallsfraktionens renhet, kan användas som grund vid framtagande av miljömål och för att förbättra informationen kring avfallsinsamlingen.

Resultatet visar att sorteringen generellt är bättre bland flerbostadshusen som också har insamling av alla fraktioner i gemensamt avfallsutrymme än 1-facks kunder utanför tätort.

I 2015 års plockanalys visar på att det finns 24 % återvinningsbart material i brännbara fraktionen i flerbostadshusen trots att det finns avfallskärl för alla fraktioner i avfallsutrymmena. Det kan visa på att det inte är tillräckligt många kärl eller felaktiga tömningsintervaller, men det kan också visa på att det inte är tillräcklig information till de boende. 22 % av brännbara fraktionen är bioavfall. Många har efter plockanalysen skapat möjlighet att samla in bioavfall på fler ställen än tidigare, i fler bostadsfastigheter och i låsta hus. Vi i en ny plockanalys kan man se om det har gett effekt.

10.6.5 Avfallets miljöeffekter

Beroende på avfallens egenskaper kan det ge upphov till både direkta och indirekta skadliga miljöeffekter till följd av felaktig hantering. Utsläpp av farligt avfall (oljor, kemikalier m.m.) i miljön kan få allvarliga konsekvenser på hela ekosystem. Redan små utsläppsmängder kan till exempel förstöra grundvattentäkter för lång tid framöver. Eldning av avfall hemma vid låga förbränningstemperaturer ger upphov till höga utsläpp av partiklar (sot), giftiga gaser och växthusgaser samt genererar giftig aska. Fasta avfallsföremål i naturen utgör en fara för djurlivet och förfular vår närmiljö. Många avfallstyper är dessutom beständiga under naturliga förhållanden, vilket betyder att de kan finnas kvar i miljön under en väldigt lång tid.

En miljökonsekvensbedömning (MKB) kommer inte att göras för denna avfallsplan då landskapet ska upprätta en avfallsplan för hela Åland. För att få en så verklighetsförankrad MKB som möjligt så bör den göras på landskapets avfallsplan.

10.7 Inget avfall i naturen

Mise arbetar med nedskräpning främst efter anmälan, men också genom information, skräpplockarevent och genom samarbete med olika aktörer såsom Lions Frejorna, Städa Åland, Ålands natur och miljö, landskapets miljöbyrå.

I situationer där det är oklart vilken lagstiftning¹⁰ som ska tillämpas i ett nedskräpningsärende samordnas eller överförs ärendet till ÅMHM.

Kostnader för nedskräpningsärenden till och med september 2019 presenteras nedan.

Kostnader	Utfall t.o.m sept	Beskrivning
	2050	hantering skrotfordon
	1 787,28	avfall sopdumpning
	0	transport sopdumpning
	4 722,21	städning nedskräpning
	950,00	flytt av skrotbilar
	7 350,00	uppställningskostnad bilar
Summa	14 809,49	Nedskräpningsärenden

10.8 Avfallet som självbärande kretslopp

Idag finns flertalet återanvändningsorganisationer på Åland. Mise tillhandahåller en returhörna på ÅVC samt att Mise ingår i cirkulära projekt för textilinsamling och idrottsartiklar. Textilinsamling sker i samarbete med Ålands handikappsförbund, Fixtjänst¹¹, där textilier samlas in på ÅVC och sorteras av Fixtjänst för att bli till nya produkter eller lämnas vidare till Emmaus för återbruk och bistånd. Idrottsartiklar samlas in på ÅVC för att levereras till Idrottsbanken. Ålands idrott är huvudman för Idrottsbanken som lånar ut idrottartiklar gratis till den som vill. 2019 samarbetar Idrottsbanken med ungdomens hus (Boost) för den operativa verksamheten.

¹⁰ Vattenlag, miljöskyddslag, hälsolag m.m.

¹¹ Verksamhet som finansieras av landskapet och kommunerna för sysselsättning för personer med funktionsvariation.

**Återbruk 2016-
2018**

Tot. Återbruk (kg)	2016	2017	2018
MiseReturen	1040	33191	37 883,1
Idrottsbanken			960
Textilinsamling			332,82

Kompostering av hushållens bioavfall sker idag (2019) genom Ålandskomposten, detta är en relativt ineffektiv hantering av bioavfall men betydligt bättre än att förbränna det med övrigt avfall. Den färdiga komposten från Ålandskomposten används som fyllnadsmassor. För att öka den cirkulära användningen av bioavfallet på Åland har det beslutats om att anlägga en biogasanläggning på Svinryggen. Anläggningen ska använda sig av torrrotning och ska producera både biogas och biogödsel.

Olika cirkulära projekt pågår men Åland är idag långt ifrån ett självbärande kretslopp vad gäller avfallshanteringen.

Bilaga 2 Uppföljning av Renhållningsplan 2014-2024

Renhållningsplan 2014-2024 godkändes av förbundsstämman 3.6.2014. I planen finns det 11 mål för 2019 och 11 mål för 2024.

Fokus på planen var att följande var uppfyllt till 2019:

- Kommunal kontroll över avfallsflödena.
- Kommunal total insyn i avfallsmängderna.
- Ett stabilt kommunalt renhållningssystem.
- Ökad återvinningsgrad.
- Ökad kundnöjdhet.

Sedan renhållningsplanen godkändes har förändringar i lagstiftning skett som resulterat i en helt ny avfallslag och nya förordningar, förändringar har skett gällande kommunägda avfallsbolag och en kommande kommunreform lagts fram från landskapsregeringen. Den kommande kommunreformen påverkar inte Mises direkt då målet är att alla kommuner (oavsett hur många/några) ska vara en del i Misesamarbetet.

I uppföljningen har tre symboler använts:

Målet är uppfyllt

Målet är delvis uppfyllt

Målet är inte uppfyllt

Uppföljning av mål till och med 2019.

Mål 1 Effektiviserad avfallsorganisation

Myndigheter och avfallsaktörer i den kommunala avfallshanteringen 2019 visar på att privata aktörer agerar genom upphandlade tjänster av myndigheten eller av det kommunala avfallsbolaget. Följande förändringar har skett:

Kontrollen över avfallsflöden och avfallsmängder har flyttats från privat regi till kommunal regi.

Ytterligare fem kommuner har ingått samarbete inom Mises ramar.

Det finns bara en stationär ÅVC.

Stora delar av renhållningssystemet är upphandlat.

Mål 2 En renodlad renhållningsmyndighet

Fler kommuner har knutit sig till Mise då myndigheten vid denna tid levererar så pass hög kvalitet gentemot medborgare såväl som folkvalda så att det är svårt att motstå samarbete. Myndigheten ska enbart arbeta med de funktioner som lagen kräver, det vill säga:

Allmän offentlig förvaltning.

Tillsyn över fullgörandet av de uppgifter som ankommer på den enskilda.

Planering och upprätthållande av avfallsinfrastruktur som är miljömässigt och ekonomiskt hållbar.

Mål 3 En konkurrensneutral marknad

För att enskilda leverantörer inte ska behöva göra stora investeringar avser Mise nyttja det kommunala avfallsbolaget som infrastrukturell knypunkt för hantering och omhändertagande av avfall. Vidare avser Mise inte att anta en operativ roll utan nyttja det kommunala avfallsbolagets område på Ödanböle samt annan nödvändig infrastruktur jämte (miljö)tillstånd. Mise avser samarbeta med det kommunala avfallsbolaget i energi- och miljöfrågor och ämnar nyttja de faciliteter som gynnar omhändertagande av avfallsenergi för samhällets behov. Mise avser således att avtala om:

Infrastruktur för förbehandling och omlastning

Infrastruktur för återvinningscentral

Slutbehandling

Mål 4 Stabil ekonomi

2019 har Mise ett positivt eget kapital. Ekonomin ska skötas i enlighet med denna plans värdegrund.

Finansiering

Mises verksamhet finansieras helt utan driftsstöd från medlemskommunerna. Verksamheten är avgiftsfinansierad. I renhållningsavgiften ingår all avfallshantering. För byggnader där ingen renhållningstjänst, så som fastighetsnära hämtning, utförs betalas enbart renhållningsavgiftens grunddel. Grunddelen innefattar fortsättningsvis upprättande och underhåll av avfallsinfrastruktur, administration, myndighetsutövning samt insamling och hantering av farligt avfall. Grunddelen beräknas till cirka 50 € (jmf med 137 € år 2013).

Grundavgifterna är på nivåerna 35, 50, 107 och 137 € beroende på avfallstjänst.

Renhållningssystemets kostnader

Renhållningssystemets kostnader 2019 torde ha blivit lägre än 2013 per hushåll sett till realpris. Det råder dock stora osäkerhetsfaktorer på grund av att ny lagstiftning kan ställa högre krav som fördyrar avfallens hantering eller förhöjer kostnader genom förändrad skattelagstiftning. Administrationen ökar eftersom även tömningsavgifter ska ingå i renhållningsavgiften. Däremot minskar den totala administrationskostnaden för hushållen då tömningsavgiften är inkluderad i renhållningsavgiften och således faktureras av samma part.

I och med att förändringsarbetet bidrar till stora kostnader så är kostnaderna per hushåll detsamma.

Intäkter från avfall och avfallets vinstmarginaler

Att förutspå råvarupriser är i princip omöjligt men jungfruliga råvaror minskar globalt sett vilket skulle tala för å ena sidan högre avfallsintäkter men å andra sidan högre transportkostnader. Kommunerna ska 2019 ha fått kontroll över avfallens vinstmarginaler.

Då Mise inte har upphandlat alla delar av renhållningssystemet så har inte Mise heller kontroll över vinstmarginalerna.

Demografi

I takt med att Mise får fler medlemskommuner ökar givetvis medborgarantalet. Eftersom Mariehamn och Jomala är med i samarbetet idag kommer alla nytillkomna kommuner att vara mer eller mindre glesbygdskommuner eller skärgårdskommuner. Fler medlemskommuner ska inte ge en försämrad ekonomi.

Trots stora insatser för att få fler medlemskommuner så har det tyvärr inte gett resultat ännu, men det pågår diskussioner med flera kommuner om medlemskap.

Mål 5. Nöjda medborgare

2019 ska medborgarna vara mer nöjda med Mise än 2012. Andelen som inte är missnöjda ska ha ökat från drygt 70 % till 80 %. Vidare ska 60 % anse att Mise är bra eller mycket bra (38 % år 2012) och högst 20 % ska anse att Mise är dåligt eller mycket dåligt (25 % år 2012).

Ingen ny kundundersökning har genomförts, men personalen vid kundtjänst och ute i renhållningssystemet upplever att kunder de möter är betydligt positivare till Mise än tidigare. Acceptansen för att betala för avfall har också stigit då indrivningsärenden har minskat drastiskt de senaste åren.

Mål 6 Ett renhållningssystem som skapar acceptans

Renhållningssystemet ser olika ut beroende på var man bor. Boende inom områden med upphandlad fastighetsnära hämtning har ett system, övriga på fasta Åland har ett annat system och boende i skärgården ett tredje system. Därutöver fastslås skilda renhållningssystem för flerbostadshus och fritidshus.

Boende inom områden med upphandlad fastighetsnära hämtning

Boende inom områden där fastighetsnära hämtning upphandlats kan nyttja renhållningssystemet enligt följande: Vid fastigheten placeras ett avfallskärl med fyra fraktioner (brännbart avfall, bioavfall, pappersförpackningar/kartong/tetror samt plastförpackningar). Tömningen av kärlet sker minst var fjortonde dag. Byggnadens ägare kan beställa ytterligare ett kärl med fyra fraktioner (metallförpackningar, returpapper, glas samt en extra fraktion) mot tilläggsdebitering. Tömningen av kärlet sker var fjärde vecka.

Upphandlingen av fyrfacksystemet blev besvärat i tre omgångar. Planen är start hösten 2020 till våren 2021.

Boende på fasta Åland utan upphandlad fastighetsnära hämtning

De som bor på fasta Åland men inte inom ett upphandlat område erbjuds följande system: Hushållen erbjuds inte fastighetsnära hämtning. Om hushållet väljer att ordna om fastighetsnära hämtning genom privat avtal påverkar detta INTE Mises renhållningsavgift. Detta för att undvika många och tunga transporter på små vägar och därmed minska antalet körda kilometer per tömd

tunna. Hushållen för själva sitt brännbara avfall och bioavfall (bioavfall kan också hemkomposteras i godkänd kompost) till ett låst hus. Förpackningsmaterial och returpapper förs till en återvinningsstation. Hushållen har rätt att nyttja ÅVC i den utsträckning de önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall, viss mängd möbler och återvinningsmaterial som lämnas in enligt instruktion lämnas utan avgift. Övrigt debiteras enligt prislista.

De flesta hushåll som ska ha denna tjänst har det, men det finns några hushåll som idag har fastighetsnära hämtning som inte kommer få det och tvärtom. Detta kommer att ordnas när fyrfackssystemet är i Mises regi.

Boende i skärgården

De som bor i skärgården erbjuds följande system: För hanteringen av brännbart avfall kan hushållen välja att ansluta sig till en säckhämtningslinje eller till ett låst hus för brännbart avfall. Bioavfall hanteras genom hemkompostering i enlighet med Mises renhållnings-föreskrifter.

Förpackningsmaterial och returpapper förs till en återvinningsstation. Hushållen har rätt att nyttja ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, viss mängd möbler och återvinningsmaterial som lämnas in enligt instruktion lämnas utan avgift. Övrigt debiteras enligt prislista. I skärgården finns inga stationära ÅVC, däremot besöker den mobila ÅVC:n olika platser enligt turlista. Den Mobila ÅVC:n tar inte emot trädgårdsavfall, större mängder avfall tas emot mot förhandsbokning. I skärgården omlastas avfall delvis genom exempelvis komprimering.

Flerbostadshus med tre eller fler bostäder på fasta Åland

För samtliga flerbostadshus med tre eller fler bostäder på fasta Åland inom Mise gäller följande system: Vid fastigheten ska minst brännbart avfall, bioavfall, pappersförpackningar/kartong/tetror, plastförpackningar metallförpackningar, papper samt glas separeras och insamlas. De enskilda hushållen i flerbostadshuset har tillgång till miljöpunkter och de återvinningsstationer som finns tillgängliga för alla Mises hushåll.

Hushållen har rätt att nyttja ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall, viss mängd möbler och återvinningsmaterial som lämnas in enligt instruktion lämnas utan avgift. Övrigt debiteras enligt prislista.

Alla flerbostadshus med fastighetsnära insamling i flera kärl är i Mises regi, medan flerbostadshus med 8 facks system kommer övergå i Mises regi efter upphandling av fyrfackssystemet.

Fritidshus

För samtliga fritidshus vars ägare bor utanför Mise gäller följande: Fritidshushållen erbjuds inte fastighetsnära hämtning. Om hushållet väljer att ordna om fastighetsnära hämtning genom privat avtal på verkar detta INTE Mises renhållningsavgift (undantag kan beviljas för de vars fritidshus är beläget inom ett område där avfallshanteringen är upphandlad). I skärgården kan fritidshushållen välja att ansluta sig till säckhämtningsrunda. Fritidshushållen för själva sitt brännbara avfall till ett låst hus. Fritidshushåll på fasta Åland kan också föra sitt bioavfall till låst hus om de inte önskar kompostera i godkänd kompost, i skärgården erbjuds i regel ingen insamling av bioavfall. Fritidshushållen har rätt

att nyttja ÅVC i den utsträckning hushållet önskar. Vid ÅVC kan farligt avfall, trädgårdsavfall (ej i skärgård), viss mängd möbler och återvinningsmaterial som lämnas in enligt instruktion lämnas utan avgift. Övrigt debiteras enligt prislista.

De flesta fritidshus har idag tjänsten Låst hus, men det finns fritidshus som idag har fastighetsnära insamling av privat entreprenör som antingen kommer använda Mises fyrfackssystem eller anslutas till Låst hus.

Rättvisa avgifter

Avgifterna ska vara så låga som möjligt, baserade på givna anbud. Avgifterna faktureras i Mises namn oberoende av vem som utför det praktiska faktureringsarbetet. Avgifternas storlek följer principerna enligt nedan:

Överordnade principer:

- Avgifterna ska minst täcka de kostnader som uppstår i och med ordnandet av hushållens tjänster.
- En högre avfallsproduktion ska ge en högre avgift.
- En sämre sorteringsgrad ska ge högre avgift.

Underordnade principer:

- Två lika stora familjer ska ha en lika hög avgift oavsett om den ena familjen bor i ett egnehemshus och den andra i ett flerbostadshus.
- Två lika stora familjer ska ha en lika hög avgift oavsett om den ena familjen bor i ett område med upphandlad fastighetsnära hämtning och den andra är ansluten till låst hus.
- Ett fritidshus som är anslutet till ett låst hus ska inte betala mer än hälften av ett medianhushåll.
- Ett fritidshus som nyttjas av ett hushåll som är fast bosatt inom Mises tillsynsområde och inte är anslutet till ett låst hus ska inte betala mer än hälften av ett fritidshus som är anslutet till ett låst hus.

Vissa avgifter behöver justeras uppåt för att detta ska vara helt uppfyllt. Avgifter har justerats i avfallstaxan 2020.

Företagskund

Mise ska fortsättningsvis erbjuda service till företag med hushållsliknande avfall. Detta innebär att företagen ska kunna: nyttja Mises ÅVC och mobil ÅVC och nyttja Mises fastighetsnära insamlingslinjer (enbart i upphandlade områden)

Företagskund heter numera Verksamhetskund och innefattar kommunens verksamheter. Andra verksamheter som är Mise Verksamhetskund finns i bland annat skärsgården och mindre företag på fasta Åland.

Mål 7 Effektiv och kundvänlig infrastruktur

Infrastrukturen består, förutom av befintligt vägnät, av avfallskärl, ÅVC, omlastning, låsta hus, återvinningsstationer och miljöpunkter. All infrastruktur ska ägas av medlemskommunerna, medlemskommunernas bolag, Mise eller av hushållen för att hushållen inte ska drabbas av kostnader för infrastruktur vid varje nytt upphandlingstillfälle.

Avfallskärl

Med avfallskärl menas hushållens avfallskärl (inklusive flerbostadshusen), kärlen i låsta hus, återvinningsstationer och miljöpunkter.

Alla avfallskärl som används i Mises regi ägs också av Mise.

Återvinningscentraler (ÅVC)

Inom Mise ska det finnas en stationär ÅVC, vilket är ÅVC Ödanböle. På Ödanböle ska alla avfallsslag tas emot. Därutöver finns den Mobila ÅVC:n som kör efter turlista som Mises styrelse fastställer. Den Mobila ÅVC:n kan också användas för insamlingskampanjer av olika slags avfall. Den Mobila ÅVC-tjänsten ska fungera med tillgänglighet som högsta ledord.

Mises Mobila ÅVC i glesbygd och skärgård I glesbygd och skärgård besöker Mobil ÅVC strategiska platser. Mises Mobila ÅVC besöker glesbygds- och skärgårdskommunerna en gång per månad, under semestertider utökas antalet besök. Mises Mobila ÅVC tar i glesbygd och skärgård emot farligt avfall, stora emballage och avfall i säck. Mot förhandsbokning kan även större mängder avfall tas emot.

Avsikten är att Mises Mobila ÅVC ska fungera fastighetsnära i staden och andra mycket tätbebyggda områden. Hushållen ska tack vare Mises Mobila ÅVC uppleva minst lika hög service som idag då det finns flera stationära ÅVC. Mises Mobila ÅVC ska besöka minst 5 stadsdelar (exempelvis Rossen, Främmanberg, Västernäs/Östernäs, Dalberg, Storängen och Johannebo/Backeberg) en gång per vecka under kvälls- eller helgtid. Därutöver ska andra strategiska och/eller tätbebyggda områden (förslagsvis S-Market i Jomala, Kantarellen och Kalmarnäs/Solberget) erhålla tjänsten enligt samma princip. Vid dessa tillfällen ska hushållen kunna lämna farligt avfall, stora emballage och säckar med avfall.

Tjänsten levereras under hela året med undantag av semestertid då tjänsten istället levereras till områden med fritidshusbebyggelse. Under hela kalenderåret ska Mises Mobila ÅVC vara placerad på en strategisk plats i staden. Tjänsten ska erbjudas minst två timmar per vecka under kvälls- eller helgtid. Då samlas även grovavfall in, under vår och höst skulle istället trädgårdsavfall kunna tas emot.

Inför revidering av avfallsplan kommer ÅVC-verksamheter föreslås vara mer flexibla.

Omlastning

All omlastning av kommunalt avfall kommer att ske hos det kommunala avfallsbolaget på Ödanböle. I skärgården utförs förberedande lokal omlastning innan avfallet förs till Ödanböle.

Det finns fortfarande avfallstjänster som ännu inte är i Mises regi. Detta medför att allt avfall inte har levererats till omlastning.

Låsta hus

Antalet låsta hus för brännbart avfall ska vara tillräckligt och placeras klimatsmart och med ekonomin i hänsyn. I låsta hus på fasta Åland insamlas även bioavfall. Följande riktlinjer fastslås: För varje ansluten person ska tömningsfrekvensen motsvara 65 liter brännbart avfall per fyra veckorsperiod. Under sommarperioden ska tömningsfrekvensen utökas så att den också motsvarar 65 liter brännbart avfall per ansluten fritidsbostad. Husens placering ska vara strategisk så att kostnadseffektivitet uppstår och onödiga körsträckor motverkas, både avseende brukare och entreprenörer. Likaså ska de placeras så att risken för dumpning av avfall vid huset minimeras.

Återvinningsstationer

Återvinningsstationer ska vara placerade i områden som inte omfattas av upphandlad fastighetsnära hämtning. Återvinningsstationerna är låsta och vid stationerna insamlas förpackningar (papper, well, tetror, glas, metall, och plast) och returpapper. Utplaceringen ska följa följande principer: Vid varje låst hus ska en återvinningsstation finnas placerad. I huvudsak erhåller enbart de som är boende i det område som stationen är belägen i tillträde till stationen. Det ska finnas minst en men högst tre allmänna återvinningsstationer som är tillgängliga för alla hushåll inom Mises. Dessa ska vara placerade centralt i landskapet. Återvinningsstationernas ska placeras och utformas för att minimera missbruk av dem. Med missbruk menas dumpning av avfall i och runt stationerna och nyttjande av andra än Mises hushåll. För att minska missbruket är det centralt att kommuner i egen regi upprättar motsvande kärl och/eller stationer för bland annat turistavfall. Mises stationer ska vara städade och se snygga ut för att minska dumpning av avfall.

Miljöpunkter

Miljöpunkter placeras i områden som domineras av upphandlad fastighetsnära hämtning. Miljöpunkterna låses enbart om behov av exkludering uppstår. Vid miljöpunkterna insamlas tre fraktioner av avfall: returpapper, metallförpackningar samt glasförpackningar. Miljöpunkter ska finnas i lämpligt antal vid platser med hög befolkningsdensitet.

Då fyrfackssystemet inte är i Mises regi så har inga fler miljöpunkter tagits fram.

Misekortet

Misekortet är en central del av infrastrukturen då det ger hushållen tillgång till en rad funktioner så som avlämning av trädgårdsavfall och grovavfall (utan avgift i begränsade mängder) och också fungerar som nyckel för att komma in i återvinningsstationer och låsta hus (för de som anslutit sig till tjänsten).

Mål 8 Lagenlig och kostnadseffektiv upphandling

Upphandling sker för de renhållningstjänster där det finns en fungerande marknad. Tjänster som det finns färre än två presumtiva leverantörer utöver det kommunala avfallsbolaget köps direkt av det

kommunala avfallsbolaget på Ödanböle genom in houseregeln. Följande ska således vara upphandlat 1 januari, 2019:

tömning av fyrfackskärl

tömning av separata kärl vid flerbostadshus

tömning av kärl i miljöpunkter, återvinningsstationer och låsta hus på fasta Åland

tömning vid verksamheter och företag som önskar delta i insamlingslinjer

städning av miljöpunkter, återvinningsstationer och låsta hus på fasta Åland

Mobil ÅVC

Upphandling av fastighetsnära hämtning

Upphandling av fastighetsnära hämtning sker enbart på fasta Åland samt de skärgårdskommuner som i sin demografi och geografi kan likställas med fasta Åland. I de fall fastighetsnära hämtning ska upphandlas i skärgården ska detta godkännas av såväl Mise som medlemskommunen. Upphandling av fastighetsnära hämtning sker på de områden som kommunen tar fram. Områdena tas fram av kommunen, baserat på underlag som Mise tillhandahåller, enligt anvisningarna nedan. Det är också de enskilda kommunerna som står för eventuella avtal med de privata/samfälliga väglagen.

Anvisningarna är följande:

Minst 70 % av det totala antalet fasta bostäder inom kommunen ska omfattas.

Minst 1 fast bostad ska finnas per 500 meter i snitt per upphandlad väg.

Områdena ska vara Mise tillhanda senast 30 april året innan det år upphandlad fastighetsnära hämtning påbörjas. Områdena ska definieras som gator och vägar inklusive husnummer.

Avfallshanteringen för byggnader vid huvudvägar och andra vägar som är körsträckor till de vägar som uttagits för fastighetsnära hämtning ska upphandlas. Alla flerbostadshus med tre eller fler bostäder ska ha upphandlad fastighetsnära hämtning.

I och med att upphandling av fyrfackssystemet är försenat så finns vissa behov att uppdatera kommunernas uppgifter (nya bostadsområden etc.)

Transport till slutbehandlare och slutbehandling upphandlas av det kommunala avfallsbolaget på Ödanböle.

Mål 9 Minimerade avfallsmängder och bättre sortering

Nedan presenteras mål för avfallsmängder, behandling, producentansvar samt återvinningsgrad.

Avfallsmängder

Hushållen ska genom information stimuleras till avfallsminimering. Då Mise inte äger några säkra uppgifter om hushållens avfallsmängder i nuläget antar Mise inga kvantitativa mål för avfallsminimeringen. Avfallsminimering kommer att prioriteras högt.

Mellanlagring, omlastning och slutbehandling

Mellanlagring och omlastning sker i huvudsak på Ödanböle. Lokal omlastning sker i skärgården. 2019 ska utredningar ha genomförts gällande lokal slutbehandling för följande avfallsslag:

Trädgårdsavfall

Rent trä

Brännbart avfall

Bioavfall

Icke farligt avfall

Producentansvar

Producentlagstiftningen ger fortsättningsvis kommunerna rätt till avfallet. Mise ska arbeta för att inga parallella system byggs upp för förpackningsavfall med producentansvar. Mise ska verka för att samarbetet mellan kommuner och producentsammanslutningar ska stärkas. Mise ska även verka för ett utökat producentansvar i allmänhet och i synnerhet vad gäller möbler, tidningar och läkemedel.

Det pågår diskussioner med riket om att hitta frivilliga lösningar för förpackningar och tidningar. Idag finns frivilliga lösningar för elektronik, lysrör/lågenergilampor, vitvaror/kylmöbler, batterier, ackumulatorer, impregnerat virke, däck, spillolja och skrotfordon. Hindret för att införas i det finska systemet är självstyrelsen, därav de frivilliga lösningarna.

Återvinningsgrad

Följande återvinningsåtgärder tas som mål för 2019:

Mål för brännbart avfall

Allt brännbart avfall ska energiutvinnas.

Mål för bioavfall

Andelen bioavfall i hushållens soppåsar ska minska från 18 % till 10 %.

Mål för återvinning

Målen baseras på den plockanalys som genomfördes inför renhållningsplan 2014-2024. Följande kvantitativa mål antas för återvinningsmaterialens återvinningsgrad i det brännbara avfallet:

Papper

Andelen returpapper i hushållens soppåsar ska minska från 4 % till 2 %.

Kartong/wellpapp/pappersförpackningar

Andelen kartong och wellpapp i hushållens soppåsar ska minska från 5 % till 1 %.

Hårdplast

Andelen hårdplast i hushållens soppåsar ska minska från 6 % till 3 %.

Metallförpackningar

Andelen metallförpackningar i hushållens soppåsar ska bibehållas på 1 % eller minska.

Tetror och vätskekartonger

Tetror och vätskekartonger kommer att insamlas tillsammans med övriga pappersförpackningar varför målet är det samma som för pappersförpackningar (2 %). Andelen tetror och vätskekartonger i hushållens soppåsar var vid plockanalysen 2 %.

Glasförpackningar

Andelen glasförpackningar i hushållens soppåsar ska bibehållas på 1 % eller minska.

Miljömål för andra avfallsslag

För följande avfallsslag antas målen nedan:

Mål för deponering

Då Mise i nuläget inte har total insyn i de avfallsmängder som deponeras antar Mise samma mål som i Landskasomfattande avfallsplan, det vill säga högst 10 vikts- % av avfallet ska deponeras (på Åland och utanför Åland).

Mål för farligt avfall

Andelen farligt avfall i hushållens soppåsar ska vara under 0,5 %.

Övriga avfallsslag

För följande avfallsslag tas inga miljömål då insamlingsgraden varierar mycket på grund av konjunkturändringar och eventuella insamlingskampanjer: Trädgårdsavfall, rent trä, målat trä, möbler och inert avfall

Ingen plockanalys har genomförts under 2019, men andelen sorterat material i förhållande till total andel avfall ökar vilket kan påvisa att vi är på rätt väg.

Mål 10 Minskade negativa miljöeffekter 2019

Avfalllets skadliga miljöeffekter ska minska genom uppfyllande av planens mål avseende återvinningsgrad och till 2019 ska en utredning om miljöpåverkan av Mises hushållens avfall genomföras så att kvantitativa mål kan antas till 2024.

Mål 11 Närmandet till ett självbärande kretslopp

För att kunna närma sig ett självbärande kretslopp är avfallssorteringen central. Mise ska därför inte bara verka för att hushållens källsortering förbättras utan även för att sorteringen vid ÅVC förbättras, utökas och effektiviseras.

Åtgärder för att uppnå renhållningsplan 2019

För att uppnå renhållningsplan 2019 kommer Mise att arbeta målorienterat i projektform. Styrelsen fastslår planer för respektive område. Åtgärdsprogram för de kvantitativa målen under rubriken ”Minimerade avfallsmängder och bättre sortering” fastslås av Mises styrelse efter det att renhållningsplanen fastslagits. Åtgärdsprogrammet kommer att bestå huvudsakligen av informationsinsatser och förbättrande tekniska lösningar.

Åtgärder för att uppfylla renhållningsplanen har delvis genomförts.

Uppföljning av mål till och med 2024

Fokus i planen var att följande ska vara uppfyllt 2024:

- Tekniska lösningar för mer miljömässigt hållbar och klimatsmart avfallshantering.
- Tekniska lösningar för en mer ekonomiskt hållbar avfallshantering.
- Upphandling som ger mer miljömässigt hållbar och klimatsmart avfallshantering.
- Ett mer effektivt resursutnyttjande av materialtillgångarna.
- Ytterligare ökad återvinningsgrad.
- En ökad återanvändningsgrad.
- Ytterligare ökad kundnöjdhet.

Mål 1 Effektiviserad organisation

Det finns bara en renhållningsmyndighet.

Den lokala slutbehandlingen har ökat.

Ett beslut om att anlägga en biogasanläggning på Svinryggen har tagits.

Mål 2 En effektiv myndighet

Myndigheten agerar i enlighet med då gällande lagstiftning.

Mål 3 Stärkt samarbete kring miljöfrågor

Det kommunala avfallsbolagets position har stärkts och tack vare den kunskap som bolaget erhållit över tid ska hushållen erbjudas billigare (sett till realpris), mer miljövänlig och mer klimatsmart avfallshantering. Mises "Vision 2020" ska vara uppfylld och det kommunala avfallsbolaget ska ligga i framkant vad avser tekniska lösningar. 2024 anlitar renhållningsmyndigheten enbart transportörer som uppfyller bestämda miljökrav.

Mises Vision 2020 har till stora delar uppfyllts och Svinryggen har investerat i många olika tekniska lösningar för att förbättra avfallshanteringen (omlastningshall, oljehantering, ÅVC ramp, Returhus, komprimering av avfall, balningsmaskin m.m.)

Mål 4 Sund ekonomi

2024 ska renhållningsmyndigheten ha en sund ekonomi baserat på denna plans värdegrund.

Finansiering

Renhållningsmyndighetens verksamhet finansieras helt utan driftsstöd från medlemskommunerna.

Verksamheten är avgiftsfinansierad. I renhållningsavgiften ingår all avfallshantering. För byggnader

där ingen renhållningstjänst, så som fastighetsnära hämtning, utförs betalas enbart renhållningsavgiftens grunddel. Grunddelen innefattar fortsättningsvis upprättande och underhåll av avfallsinfrastruktur, administration, myndighetsutövning samt insamling och hantering av farligt avfall. Grunddelen beräknas till samma nivå eller något lägre som 2019.

Renhållningssystemets kostnader

Renhållningssystemets kostnader 2024 kommer renhållningssystemets kostnader vara lägre än 2019 sett till realpris.

Intäkter från avfall

Renhållningsmyndigheten bör arbeta så att de materialtillgångar som uppkommer vid avfallssorteringen nyttjas på bästa möjliga sätt förutsatt att tekniska lösningar finns i god balans med ekonomiska värden. Om yttre faktorer tillåter ska Mäse närma sig ett självbärande kretslopp.

Demografi

Renhållningsmyndighetens tillsynsområde är det samma som Ålands gränser.

Mål 5 Medborgare som upplever mervärde

2024 ska renhållningsmyndighetens avgifter mottas av medborgarna på samma sätt som vilken samhällsservice som helst. Medborgarna ska vara nöjda, känna att de får något för pengarna och uppleva att de bidrar till ett hållbart samhälle.

Mål 6 Ett hållbart renhållningssystem

Renhållningssystemet 2024 kommer att vara det samma som 2019. Att bibehålla infrastrukturen är ett viktigt mål för att skapa kontinuitet för medborgarna.

Avgifternas storlek

Avgifterna ska vara lägre 2024 än 2019 (sett till realpriser).

Mål 7 Infrastruktur med kontinuitet

Infrastrukturen kommer 2024 att vara den samma som 2019.

Mål 8 Klimatsmart och miljömässig upphandling

Den första omgången av upphandling ska 2019 vara genomförd. Upphandlingar sker kontinuerligt och regelmässigt. Däremot har upphandlingskrav skärpts avseende miljömässigt hållbar och klimatsmart avfallshantering.

Klimatsmart och miljömässigt hållbar transportupphandling

Då renhållningsmyndigheten främst upphandlar transport av avfall så ställs särskilda krav på transporterna. Miljökrav ska ställas på följande: Euro-klass på tunga fordon (>3,5 ton), krav på däck - tunga fordon, rullmotstånd vid anskaffning av däck, sparsam körning, alternativa drivmedel, miljöklass på drivmedel, service och underhåll, däcktryck, hydrauloljor tunga fordon, buller, tvätthall, bilvårdsprodukter, miljöledningssystem hos transporttjänst leverantör.

I upphandlingar av transporttjänster har redan många av de uppräknade kraven tagits med.

Mål 9 Ökad återvinningsgrad och lokal slutbehandling

För 2024 ska kvantitativa mål antas för avfallsmängder. Mellanlagringen och omlastningen ska ha effektiviserats i jämförelse med 2019. Det ska finnas fler slutbehandlingsanläggningar på Åland, varav en ska vara behandlingsanläggning för bioavfall. Fler avfallsslag lyder under producentansvar, bland annat textilier. Återvinningsgraden ska ha ökat i jämförelse med 2019.

När fyrfacksystemet är i Mises regi så finns kontroll över avfallsflödena och aktiva åtgärder för ökad sortering som ger ökad återvinningsgrad kan genomföras.

Mål 10 Mätbara miljöeffekter 2024

Vid förtydligande av renhållningsplan 2024 ska kvantitativa mål antas.

När fyrfacksystemet är i Mises regi så finns kontroll över avfallsflödena och då bättre möjligheter att sätta kvantitativa mål.

Mål 11 Närmandet till ett självbärande kretslopp

Under perioden 2019-2024 ska tekniska lösningar ge högre grad av självbärande. Utredning på lösningar ska vara färdigställd till 2019.

Inte bara tekniska lösningar närmar sig ett självbärande kretslopp. Mises har idag cirkulära projekt såsom MisesReturen, Idrottsbanken och textilinsamling som bidrar till att cirkulera resurser. Fyrfacksystemet i hela Mises system ska också ge bra lösningar för att ta till vara material fastighetsnära.

Åtgärder 2019-2024

Åtgärderna fastslås då miljömålen fastslås men förutom information bör minst följande åtgärder antas:
Krav på tekniska lösningar för komprimering.

Komprimering sker idag i skärgården, vid större kommunala verksamheter och vid ÅVC för att minska transporter. Komprimatorer används där det finns behov i huvudsak frö att minska transporter.

Förändrade kravspecifikationer vid upphandling vad avser maskinparkernas koldioxidutsläpp.

Det utreds just nu om maskiner och sopbilar kan använda alternativa drivmedel (t.ex. biogas)

Tekniska lösningar och investeringar för bioavfall.

Ett beslut om att bygga en biogasanläggning har tagits (2019), avsättningen kommer vara drivmedel och biogödsel. En möjlighet är att också tillverka biokol för att ytterligare nyttja resurser.

Bilaga 3 Ordlista

Avfall

Ett ämne eller föremål som innehavaren har kasserat eller avser eller är skyldig att kassera.

Avfallsavgift

Mise tar ut avfallsavgifter i enlighet med 9 kap 78§. Avgifterna ska täcka kostnaderna för avfallshanteringen. För de avfallsinnehavare som ingår i Mises avfallshanteringssystem är skyldiga att betala avfallsavgift enligt 80 §.

Kommunala avfallsavgifter är direkt utsökningsbara i enlighet med 145§.

Avfallsentreprenör

Med avfallsentreprenör menas de som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet godkänt för avfallstransport samt de som har tillstånd för hantering av avfall.

Avfallsförbränning

Med avfallsförbränning menas en metod för avfallshantering. Avfallsförbränningen sker i en stor förbränningskammare. Innan avfallet hamnar i ugnen sorteras det för att man ska veta vad som förbränns. Vissa ämnen lämpar sig inte för förbränning och dessa sorteras ut omedelbart. Avfallet bör helst vara färdigt sorterat rent brännbart avfall innan det når avfallsugnarna, till exempel genom källsortering. Avfallsugnar är ständigt övervakade, både själva förbränningen samt de rökgaser som uppstår, för att miljöpåverkan ska bli så liten som möjligt. Energin som alstras i avfallsförbränningsanläggningarna producerar man ånga, fjärrvärme och fjärrkyla av.

Avfallshanteringsmyndighet

Med avfallsmyndighet avses det organ som på kommuns vägnar handhar de uppgifter som enligt renhållningslagen ankommer på kommunen, LL(1981:3) om renhållning (3 §).

Avfallstjänster

Avfallshanteringen gällande byggnader för fast boende och byggnader för fritidsboenden inom Mises tillsynsområde hanterar sin avfallshantering genom en avfallstjänst. Byggnadsägare utanför Mises tillsynsområde samt kommuner, verksamheter och företag kan anhålla om att få köpa avfallstjänster av Mise.

Avfallstrappan

Med avfallstrappan menas en hierarki för i vilken ordning olika metoder för att behandla avfall bör användas. Den grundar sig på EU-direktiv och är en metod för att uppnå EU:s miljömål.

Avfallstrappan är uppdelad i 5 steg:

- Minimera mängden avfall. Genom olika slag av styrmedel minska mängden avfall. Styrmedlen kan utformas så att producenter använder så effektiva produceringsmetoder som möjligt, eller medföra förändrade konsumtionsmönster.
- Återanvändning. Allt avfall ska i så hög grad som möjligt återanvändas. Detta kan ske genom t.ex. ideella organisationer, privatannonser, loppis.
- Återvinning. Då råvaror kan återvinnas sparas stora resurser. I snäv bemärkelse avses med återvinning substansåtervinning, vilket innebär att jungfruligt material ersätts med insamlat

använt material. Ibland talas även om energiåtervinning, varvid vissa former av förbränning klassificeras som återvinning.

- Energiutvinning. Brännbart avfall är en resurs för energiutvinning i fjärrvärmeverk och elproducerande kombikraftverk där det kan användas för att alstra värme och el.
- Deponering. I sista hand är det fråga om deponering på en soptipp av avfall som inte kan användas som en resurs.

Bioavfall

Med bioavfall menas komposterbart avfall, det vill säga matavfall och biologiskt nedbrytbart trädgårdsavfall.

Bostad

Med bostad menas varje bostad i en byggnad som har användningsändamål bostad samt övriga bostäder i byggnader där någon person är folkbokförd. Antalet bostäder i varje byggnad anges i gällande bygglov.

Byggnad

Med byggnad menas ett hus som kan innehålla en eller flera bostäder.

Brännbart avfall

Brännbart avfall är hushållsavfall som blir över efter att bioavfall, återvinningsmaterial, grovavfall, inert avfall, deponiavfall, avfall med producentansvar och farligt avfall sorterats ut.

Demografi

är vetenskapen om en befolknings fördelning, storlek och sammansättning. Uttrycket används ibland synonymt med befolkningsstatistik.

Deponiavfall

Deponiavfall är sådant icke-farligt avfall som varken kan materialåtervinnas eller energiutvinnas på ett effektivt sätt. Denna fraktion utgörs av exempelvis betong, kakel, sten, grus, isolering, planglas, asbest och porslin.

EU direktiv

Ett EU direktiv är bindande med avseende på det resultat som ska uppnås, men överlåter åt de nationella myndigheterna att bestämma tillvägagångssättet för genomförandet i implementeringen i nationell lagstiftning.

EU förordning

En EU förordning har allmän giltighet och är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat.

Farligt avfall

Farligt avfall är avfall som är brandfarligt eller explosivt, smittfarligt, annars hälsofarligt eller miljöfarligt eller har någon motsvarande egenskap (6 § avfallslagen).

Fastighet

Med fastighet menas marken på vilken en eller flera byggnad/er är placerad.

Fastighetsnära hämtning för byggnader för fast boende

Med fastighetsnära hämtning av brännbart avfall menas avhämtning av minst 65 liter brännbart avfall per fyra veckorsperiod och person i byggnaden. Med fastighetsnära hämtning av återvinningsmaterial menas att storleken på kärlen och tömningsfrekvensen är tillräcklig för att motsvara hushållens normala avfallsproduktion.

Fastighetsnära hämtning för byggnader för fritidsboende

Med fastighetsnära hämtning av brännbart avfall menas hämtning om minst 780 liter brännbart avfall per år. Med fastighetsnära hämtning av återvinningsmaterial menas att storleken på kärlen och tömningsfrekvensen är tillräcklig för att motsvara fastighetens normala avfallsproduktion.

Fraktioner

Med avfallsfraktioner menas avfallslag som är uppdelade i olika enheter t.ex i ett avfallskärl, i flera kärl i en återvinningsstation, i flera containers på en ÅVC.

Fritidsbostad

Med fritidsbostad menas de byggnader som har användningsändamål fritidsbostad med undantag från de fritidsbostäder där någon person är folkbokförd.

Fullständig fastighetsnära sortering

Med fullständig fastighetsnära sortering menas hämtning av brännbart avfall, bioavfall och fem återvinningsfraktioner. Återvinningsfraktionerna är papper, kartong (pappersförpackningar, well, tetror och papperspåsar), glas-, metallförpackningar och plastförpackningar.

Förbundsstämma

Kommunerna kan komma överens om att anförtro en annan kommun att sköta en uppgift för en eller flera kommuners räkning, att uppgifter ska skötas av ett kommunalförbund. (78 § mom. 2 o kommunallagen). Beslutanderätten i ett kommunalförbund utövas av medlemskommunerna vid en förbundsstämma eller av ett organ som väljs av medlemskommunerna. Medlemskommunernas representanter vid förbundsstämman utses av respektive kommuns fullmäktige. Fullmäktige kan besluta att representanterna utses av styrelsen. Förbundsstämma ska hållas minst två gånger per år. Kommunalförbundet kan också ha andra organ om så bestämts i grundavtalet. (86 §)

Förpackningsmaterial

Med förpackningsmaterial menas alla produkter som används för att skydda, omsluta och förvara andra produkter.

GIS

Med GIS menas ett geografiskt informationssystem som är ett datorbaserat system för att samla in, lagra, analysera och presentera geografiska data.

Grovavfall

Till denna kategori hör sådant avfall som är så tungt eller skrymmande att det inte lämpligen kan sättas i den vanliga soppåsen, säck eller kärl. Man skiljer mellan brännbart och icke brännbart

grovavfall. Till den brännbara fraktionen räknas de flesta möbler och träavfall (målat/lackat/limmat och obehandlat), medan huvuddelen av det icke-brännbara grovavfallet utgörs av metallskrot och deponiavfall. En stor del av det grovavfall som avlämnas av privata kunder till ÅVC utsorteras vanligen direkt vid avlämningsplatsen. Större mängder grovavfall från företag i t.ex. byggbranschen avlämnas däremot ofta osorterat.

Grundavtal

Grundavtal är det avtal som alla medlemskommuner skriver under för att överföra förvaltningsuppgifter vad gäller avfallshantering till kommunalförbundet Mises. Grundavtalet innehåller uppgifter om verksamhet, organ och de viktigaste riktlinjerna för förvaltningen.

Hushåll

Med hushåll menas i renhållningsplanen de personer som genom sitt boende eller sitt fritidsboende har rätt att nyttja Mises avfallstjänster och den kommunala avfallsinfrastrukturen.

Hushållens avfall

Avfallet indelas nedan i kategorierna brännbart avfall, återvinningsbart förpackningsavfall, papper och bioavfall.

Brännbart avfall

Icke-farligt avfall som inte går att återanvända eller materialåtervinna. Förs till förbränningsverk för energiåtervinning.

Bioavfall

Komposterbart avfall såsom matavfall, växter, kaffesump och hushållspapper. Utgör en av åtta avfallsfraktioner vid full sortering (8-facks kärl).

Återvinningsbart förpackningsavfall

Inkluderar förpackningar av plast, fiber (kartong, papp, wellpapp), metall, glas och aluminium. I

Papper

Papper som till största delen utgörs av tidningar, står utanför det så kallade producentansvaret som

In houseregeln

Upphandling mellan två anknutna enheter kan i regel utföras utan konkurrensutsättning, det kallas in house regeln. För att uppfylla in house regeln måste de så kallade *Teckalkriterierna* vara uppfyllda. *Teckalkriterierna* består av kontrollkriteriet och verksamhetskriteriet. Kontrollkriteriet innebär att den upphandlande myndigheten måste utöva en kontroll över den juridiska personen som motsvarar den som den utövar över sin egen förvaltning. Verksamhetskriteriet innebär att den juridiska personen måste utföra huvuddelen (ca 90 %) av sin verksamhet tillsammans med den eller de upphandlande myndigheter som innehar eller är medlem i den juridiska personen.

Inert avfall

Med inert avfall menas icke förorenade sten-, sand-, jordmaterial och muddringsmassor, liksom även betong, glas- och berggull, gipsskivor, murbruk, tegel och takpannor, kakel och klinkers samt glas och keramik.

Infrastruktur

Infrastruktur är anläggningar som används dagligen av samhället. Framför allt avses system för transport av varor, personer och tjänster samt för energi och information. Till infrastruktur räknas

även avfallshantering. Avfallshanteringsinfrastruktur består av omlastning, ÅVC, återvinningsstationer, låsta hus, miljöpunkter och de fastighetsnära insamlingskärlen.

Kommunalförbundet för Ålands Miljöservice

Är det officiella namnet på Mise.

Kommunalt avfall

Avfall som uppkommer i stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och vid annat boende, inbegripet slam från slamavskiljare och samlingsbrunnar, och annat till sin beskaffenhet jämförbart avfall.

Kommunalt ordnad transport

Med kommunalt ordnad transport menas kommunalt upphandlade transporter av avfall från byggnader som omfattas inom Mises tillsynsområde. Upphandlad fastighetsnära hämtning, Mises låsta stationer för brännbart avfall samt säckhämtningsrundor i skärgården ses som kommunalt ordnade transporter.

Låst hus

Ett låst hus är en obemannad plats för hushållens avlämning av brännbart avfall. I vissa låsta hus finns även möjlighet till avlämning av bioavfall.

Mise Verksamhetskund

De företag och verksamheter som önskar nyttja Mises renhållningssystem kan bli Mise Företagskund. Företagskunder betalar till Mise för de renhållningstjänster som de önskar nyttja.

Misekort

Med Misekort menas ett elektroniskt bankkortsliknande kort. Ett aktiverat Misekort ger tillgång till den kommunala avfallsinfrastrukturen.

Miljöpunkt

Med miljöpunkt menas en plats för hushållens avlämning av glas- och metallförpackningar samt papper. Vid miljöpunkterna insamlas tre fraktioner av avfall: returpapper, metallförpackningar samt glasförpackningar. Miljöpunkter ska finnas i lämpligt antal vid platser med hög befolkningsdensitet.

Mises särskilda avfallstjänster

Med Mises särskilda avfallstjänster menas tjänster som både utförs och debiteras av kommunalförbundet. Denna typ av tjänster utförs i enlighet med 10 § i renhållningslagen, det vill säga transport av hushållsavfall inom områden som inte är upphandlade eller där ingen privat, och av landskapet godkänd, entreprenör verkar.

Mobil ÅVC

Med mobil ÅVC menas en lastbil som har möjlighet att utföra hushållsnära insamling av avfallsslag som vanligtvis lämnas till en stationär ÅVC.

Myndighet

Med myndighet menas en instans som har maktbefogenheter i förhållande till de enskilda. Besluten kan gälla rättigheter, skyldigheter, förmåner eller annat jämförbart och således vara såväl gynnande som förpliktande för den enskilde.

Ordnad avfallshantering

Med ordnad avfallshantering menas att alla byggnader som Mise ansvarar för gällande avfallshantering i enlighet med 32§ i avfallslagen ska ha någon av Mises avfallstjänster anpassat till byggnadens placering, upphandlad väg, antal bostäder samt antal personer.

Producentansvar

Med producentansvar avses skyldigheten för en producent att se till att det ordnas återanvändning och återvinning av de produkter producenten släpper ut på marknaden inräknat kostnader för detta.

Följande avfallsslag har producentansvar:

- Uttjänta fordon
- Elektriska och elektroniska produkter
- Förpackningar
- Batterier och ackumulatorer
- Däck (från och med 2021)
- Tidningar (från och med 2021)

Realpris

Pris som räknats utgående från priserna under ett visst basår och där effekterna av förändringarna i prisnivån har avlägsnats. Med realpris avses vanligen det nominella priset deflaterat med konsumentprisindexet. (Källa: Finska statistikcentralen)

Slam

Slam uppstår vid behandling av avloppsvatten.

Svinryggens deponi Ab

Det kommunägda avfallsbolaget som är beläget på Svinryggen i Ödånböle, Jomala. Bolaget utför idag flertalet tjänster åt Mise och andra kommuner på Åland. Tjänsterna består av, transporter och omlastning av avfall, drift av ÅVC verksamhet, städning av återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter, administrativa tjänster och projektjänster. Bolaget bedriver även en mindre inert deponi samt efterbehandling och kontrollövervakning av tidigare deponier på området.

Säckhämtning

Med säckhämtning menas det serviceval som innebär att bostaden placerar ut en sopsäck på en specifik tid och plats. Säcken ska vara markerad med ett för ändamålet avsett säckhämtningsmärke.

Trädgårdsavfall

Med trädgårdsavfall menas ris, kvistar, gräs, löv och därmed jämförbart organiskt avfall från skötsel av gårdsplan och trädgård.

Upphandlade avfallstjänster

Med upphandlade avfallstjänster menas tjänster som utförs av avfallsentreprenör och debiteras av Mise.

Återvinningscentral

En ÅVC är en bemannad uppsamlingsplats för allt avfall där alla avfallsslag tas emot med vissa undantag:

- Läkemedel/medicin/injektionssprutor – ska i första hand lämnas till apotek men kan lämnas på Mise ÅVC.
- Asbest/eternit – ska hanteras av auktoriserad sanerare, tas bara emot på Mise ÅVC om det är inpackat.
- Ammunition/vapen – polisen ska kontaktas för hanteringsinstruktioner
- Fyrverkerier/nödraketer/krut – polisen ska kontaktas för hanteringsinstruktioner

Återvinningsmaterial

Med återvinningsmaterial menas kasserade föremål som går att materialåtervinna, de återvinningsmaterialslag som insamlas i det kommunala renhållningssystemet är:

- Papper (kuvert, kataloger, kopieringspapper, tidningar, pappersreklam)
- Kartong (pappersförpackningar, well, tetror, papperspåsar)
- Plastförpackningar
- Obehandlat trä
- Glas (enbart förpackningar)
- Metallförpackningar
- Metallsrot
- Aluminium

Återvinningsstation

En återvinningsstation är en obemannad plats för hushållens avlämning av förpackningsmaterial och papper. Hushållen har tillgång till miljöpunkterna och återvinningsstationerna som finns tillgängliga för alla Mises hushåll med Misekort.

Bilaga 4 Tillståndspliktiga verksamheter

I avfallshanteringsystemet finns olika verksamheter för att uppfylla Mises ansvar för avfallshanteringen. Vissa verksamheter kräver tillstånd

Mise ÅVC

Mises återvinningscentral på Svinryggen har miljötillstånd (ÅMH-Pn 7/19) för att ta emot och lagra avfall för vidare hantering. På ÅVC tas allt slags avfall emot (förutom vapen/ammunition/fyrverkerier som ska lämnas till polisen). Det finns också en returhörna för återbruk på området.

Övrig ÅVC verksamhet

Om framtiden kräver att ÅVC verksamhet utökas inom Mises verksamhetsområde så kommer varje verksamhet ha de tillstånd som krävs.

Misebilen

Mises mobila återvinningscentral samlar in avfall enligt en bestämd körrunda. Misebilens funktion likställs som en återvinningsstation och kräver således inget särskilt tillstånd.¹² Dock så är Svinryggens deponi Ab upptagna som godkänd avfallstransportör och personalen i bilen har den utbildning som krävs.

Återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter

De flesta av Mises återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter är mobila och kan flyttas runt efter behov. Några stationer är fasta och har bygglov.

¹² Misebilen har likställts med en återvinningsstation i ÅMHM beslut ÅMH-Mb 495/13

Bilaga 5 Nedlagda deponier

Avfallsdeponier är de platser där vi lagt avfall från hushåll, industrier, förorenade jordmassor och mycket annat. Deponierna samlar stora mängder föroreningar och miljögifter på en begränsad yta. Med tiden finns det risk att ämnena läcker ut i den omgivande miljön. Regelverket för vad man får deponera och hur en deponi ska konstrueras har skärpts och ändrats genom åren. På Åland så stängdes alla deponier för hushållsavfall 2006.

Svinryggens deponi

Deponin har anlagts i ett före detta grustag omgiven av kuperad skogsmark. Deponins äldsta område togs i bruk 1967. Deponin byggdes ut år 1994 med ett nytt område som byggdes med ett tätande bottenkikt. Topografin i området utgörs av två höjdryggar i nord-sydlig riktning belägna öster och väster om deponiområdet. I norr finns en tredje höjdrygg som fördelar vattenavrinningen. Huvuddelen av lakvattnet rinner mot lågpunkter som finns i sydvästra delen i det södra området respektive i nordvästra delen i det norra området. Deponin är avslutad och täckt 2006 och provtagning sker enligt godkänt egenkontrollprogram.

En aktiv mindre deponi för inert avfall (planglas, keramik, porslin, inplastad asbest) finns på området. Deponin togs i bruk 2006 och har miljötillstånd.

Krogstad deponi

Deponin är belägen i Krogstad på del av fastigheten Nygård Rnr 2:41 i Lumparlands kommun. Deponin har använts främst för hushållsavfall sedan 1960 till början av 1999. Storlek är ca 2100 m² och området består av svagt sluttande berg med öppna hållmarker beväxta av lav och ljung. Lakvattnet rinner mot norr och nordväst. Deponin har täckts och har en hantering av lakvatten. Provtagning sker enligt godkänt egenkontrollprogram.

Norrön deponi

Deponin är belägen på Nötholm på fastigheten 766-405-3-62 i Sottunga kommun. Deponin har använts främst för hushållsavfall. Deponin har täckts och har en hantering av lakvatten. Provtagning sker enligt godkänt egenkontrollprogram.

Kattby deponi

Deponin är belägen i Kattby på fastigheterna 76-412-2-69 och 76-412-2-42 (Tjärberget) i Hammarlands kommun. Deponin har använts främst för hushållsavfall till 2005. Deponin har täckts och har en hantering av lakvatten. Provtagning sker enligt godkänt egenkontrollprogram.

Flattö deponi

Deponin är belägen på Flattö på södra delen av fastigheten 318-406-1-30 i Kökar kommun. Deponin har använts främst för hushållsavfall till 2006. Deponin har täckts och har en hantering av lakvatten. Provtagning sker enligt godkänt egenkontrollprogram. Området har idag miljötillstånd för mottagning av slam samt en akutplatta för förorenad jord.

Nedlagda deponier i Mises medlemskommuner

Objekt	Miljötilstånd	kommun	Fastighetsbeteckning	Innehåll	Kommentar
Krogstad deponi	MPN-03-36	Lumparland	Nygård Rnr 2:41	Hushållsavfall, byggavfall	
Kattby deponi	ÅMH-Pn 57/58	Hammarland	76-412-2-69/76-412-2-42	Hushållsavfall, byggavfall	
Norrön deponi	ÅMH-Mb 206/12	Sottunga	766-405-0003-0052	Hushållsavfall, byggavfall	
Flattö deponi	ÅMH-Mb 185/12	Kökar	318-406-1-30	Hushållsavfall, byggavfall	
Svinryggens deponi	ÅMH-Pn 3/19	Jomala	170-434-2-8/170-434-2-10	Hushållsavfall, byggavfall	Tidigare miljötilstånd MPN-04-1

Aktiv deponi i Mises medlemskommuner

Objekt	Miljötilstånd	kommun	Fastighetsbeteckning	Innehåll	Kommentar
Svinryggens deponi	MPN-05-27	Jomala	170-434-2-8/170-434-2-10	Inert material	Inert deponi

Nedlagda deponier i övriga kommuner på Åland

Objekt	Miljötilstånd	kommun	Fastighetsbeteckning	Innehåll	Kommentar
Haddnäs deponi	MPN-05-24	Lemland	417-406-1-28	Hushållsavfall, byggavfall	
Korsö deponi	ÅMH-Mb496/13	Brändö	Korsö depå Rnr. 1:14	Hushållsavfall, byggavfall	
Tärnebolstad deponi	ÅMH-Pn 10/08	Finström	Helenlund Rnr.2:9	Hushållsavfall, byggavfall	
Storby deponi	ÅMH-Pn 36/08	Eckerö	043-406-15-44	Hushållsavfall, byggavfall	Olers Rnr.15:44
Saltviks Returdepå deponi	MPN-02-15	Saltvik	Returdepå Rnr.19:0	Hushållsavfall, byggavfall	Ödkarby
Stentorpa deponi	MPN-02-5	Föglö	62-423-1-7	Hushållsavfall, byggavfall	Pellas Rnr. 1:5
Kumlinge deponi	ÅMH-Mb 497/13	Kumlinge	Soptippen Rnr. 4:24	Hushållsavfall, byggavfall	Kumlinge by
Geta soptipp deponi		Geta	65-410-2-15	Hushållsavfall, byggavfall	ÅMHM beslut 2017 - 254
Vårdö deponi		Vårdö		Hushållsavfall, byggavfall	ÅMHM beslut 2017 - 255
		Sund			

Bilaga 6 Åtgärder för att uppnå Avfallsplan

För att uppnå avfallsplan 2030 kommer Mises att arbeta med planer och genom separata projekt för att uppnå målen. Vissa aktiviteter kan nås redan 2025.

Mål 1 Effektiv och hållbar organisation

Aktiviteter

- Förnyat ärendehanteringssystem.
- Ta fram ett strategiskt program för avfallsrådgivning i samarbete med landskapsregeringen. Programmet ska täcka in alla målgrupper.

Mål 2 Väl genomförda upphandlingar ska ge lokal konkurrens och stabil ekonomi

Aktiviteter

- Ställa högre miljökrav i upphandlingar.
- Styrning av avfallsflöden till Svinryggens område för ökad kontroll och samordning.
- Kommunikation med kommuner som står utanför Misesamarbetet för framtida medlemskap.
- Arbeta för att få till en lösning för omhändertagande av förpackningsmaterial med producentorganisationer i Finland med syfte att få ned kostnader för avfallshantering.
- Arbeta för att delta i EU finansierade projekt som gynnar Mises egna verksamhet.
- Översyn av avfallshanteringstjänster som kan upphandlas av den privata marknaden och de som upphandlas av Svinryggens deponi Ab.
- Införande av fyrfackssystemet genomförs som ett eget projekt med en projektledare för att genomföra upphandlingar för transporter och kärl, upprätta register, information och kommunikation, uppstart och körrutter.
- Samarbeta med medlemskommunerna för att få uppgifter om tömningsplatser.
- Evenemang och medborgarmöten för att hushållen har möjlighet att ge feedback.
- Samarbeta med medlemskommunerna för att få uppgifter om slambrunnar.
- Samarbeta med landskapsregeringens projekt om gemensam VA-plan för Åland.
- Ta fram ett slamtömningsregister och tömningsintervall.
- Ta fram information till kunder.
- Upphandla tömning av slambrunnar.

Mål 3. Nöjda och engagerade kunder

Aktiviteter

- Utveckla hemsida för att ge bra information till hushållen.
- Utveckla sociala medier för att ge kort, snabb men informativ upplysning.
- Fortsätta informera i kommunblad för att få lokal förankring.

Mål 4 Ett avfallshanteringssystem som fungerar för alla

Aktiviteter

- Arbeta för att få avfallshanteringen så kostnadseffektiv som möjligt så att kunden får rimliga avgifter.
- Avfallsservice så nära hushållen som möjligt för hög service och bättre sortering.

Mål 5 En avfallsinfrastruktur som ger service till alla

Aktiviteter

- Utveckla digitalt Misekort och låssystem som gör det enkelt för kunden.
- Ta fram insamlingslösningar (kärl, containers, lastbilar, stationer m.m.) som gör det enkelt för kunden att sortera korrekt.
- Utveckla Svinryggens område för att skapa ett centrum för cirkulär ekonomi.

Mål 6 Ökad återanvändning, återvinning samt minskade avfallsmängder och minskad farlighet

Aktiviteter

- Mise ska arbeta med att informera om återbruk och hitta samarbeten med andra aktörer för att ta till vara mer material som kan återanvändas.
- Mise ska arbeta med att kontinuerligt uppdatera sorteringsguiden och göra den tillgänglig för hushållen genom hemsida, kontor, ÅVC, evenemang m.m.
- Mise ska arbeta för att införliva tekniska lösningar och samarbeten med andra aktörer för insamling av avfall som ska ge ökad sortering
- Mise ska arbeta för att utveckla samarbeten och nya projekt för att ta tillvara material som idag deponeras.
- Mise ska arbeta för att informera om tjänster och insamlings platser för att öka utsorteringen och minska farligt avfall som slängs i hushållens kärl för brännbart avfall.
- Mise ska arbeta för att hitta nya insamlingslösningar för trädgårdsavfall.
- Mise ska arbeta för att hitta nya avsättningsmöjligheter för trädgårdsavfall.
- Mise ska arbeta för att i första hand sortera ut rent trä för att tillsammans med andra aktörer återanvända eller förbereda för återanvändning och i andra hand flisa och använda i hanteringen av bioavfall.
- Mise ska arbeta för att sortera ut användbart målat trä för att tillsammans med andra aktörer återanvända eller förbereda för återanvändning
- Mise ska arbeta för att sortera ut användbart grovavfall och möbler för att tillsammans med andra aktörer återanvända eller förbereda för återanvändning
- Mise ska arbeta för att sortera ut textil och samarbeta med andra aktörer för att ta till vara textil

- Mise ska arbeta för att guide till farligt avfall uppdateras kontinuerligt och göra den tillgänglig för hushållen genom hemsida, kontor, ÅVC, evenemang m.m.
- Mise ska informera om de insamlingstjänster som finns tillgängliga för flerbostadshus och verksamheter för insamling av farligt avfall (elektronik, batterier, ljuskällor)
- Mise ska arbeta för att tillsammans med andra aktörer hitta lösningar för insamling av farligt avfall t.ex. i livsmedelsbutiker.

Mål 7 Minska nedskräpningen

Aktiviteter

- Samarbeta med väghållare, fastighetsägare och tekniska förvaltningar för att minska nedskräpning.
- Fortsätta samarbete med projektet Städa Åland och arbeta för att projektet blir en stadigvarande verksamhet.
- Information och evenemang till medborgare för att upplysa om nedskräpning

Mål 8 Cirkulera resurserna

Aktiviteter

- Utredda möjligheter till utökad återanvändningsverksamhet på Svinryggen
- Mise ska arbeta för att utöka samarbeten med andra aktörer för cirkulation av resurser ska öka.
- Mise ska arbeta för att hitta infrastrukturella lösningar för att ta till vara mer material.

Bilaga 7 EUs avfallsmål

EU:s färdplan för ett resurseffektivt Europa innehåller 18 milstolpar (etappmål) som ska uppnås till år 2020 och förslag på vem som ska göra vad: EU-kommissionen, medlemsstater och andra aktörer.

Avfallsdirektivet innehåller kvantitativa mål för förberedande för återanvändning och materialåtervinning;

1. Till 2020 ska

- a) förberedande för återanvändning och materialåtervinning av avfallsmaterial, som ska omfatta åtminstone papper, metall, plast och glas från hushåll och, eventuellt, samma material från andra källor förutsatt att dessa avfallsflöden liknar avfall från hushåll, öka till totalt minst 50 viktprocent.
- b) förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall, med undantag för sådant naturligt förekommande material som definierats i kategori 17 05 04 i avfallsförteckningen, ska öka till minst 70 viktprocent, varvid också ska medräknas sådana fall där avfall används som fyllmaterial för att ersätta annat material.

2. Senast 2025: Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska öka till minst 55 viktprocent.

3. Senast 2030: Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska öka till minst 60 viktprocent.

4. Senast 2035: Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska öka till minst 65 viktprocent.

Förpackningsdirektivet innehåller kvantitativa mål för förberedande för materialåtervinning;

1. Senast den 31 december 2025 ska minst 65 viktprocent av allt förpackningsavfall materialåtervinnas samt ska följande minimimål (i viktprocent) för materialåtervinning vara uppfyllda när det gäller följande specifika material som ingår i förpackningsavfall:

- a) 50 % av plast.
- b) 25 % av trä.
- c) 70 % av järnmetall.
- d) 50 % av aluminium.
- e) 70 % av glas.
- f) 75 % av papper och kartong.

2) Senast den 31 december 2030 ska minst 70 viktprocent av allt förpackningsavfall materialåtervinnas samt ska följande minimimål (i viktprocent) för materialåtervinning vara uppfyllda när det gäller följande specifika material som ingår i förpackningsavfall:

- a) 55 % av plast.
- b) 30 % av trä.
- c) 80 % av järnmetall.
- d) 60 % av aluminium.
- e) 75 % av glas.
- f) 85 % av papper och kartong

Bilaga 8 Konsekvensanalys

I följande avsnitt presenteras projektgruppens slutsatser och konsekvensanalyser. Detta avsnitt är alltså inte ett politiskt ställningstagande och ingen politiker har varit med i arbetet med utformningen av dessa.

Tillämpning av lagstiftning

En ny avfallslagstiftning trädde i kraft 1 januari 2019 på Åland, landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.

I övergångsbestämmelserna ska kommunens ansvar för slamtömning enligt 5 kap 32 § vara implementerad 2021. I övrigt gäller lagstiftningen från 1.1.2019. Slamtömning är en ny arbetsuppgift för Mise som kommer att innebära arbete med register, information, samarbeten med byggnadsinspektioner och andra myndigheter.

Mises tillämpning av ordnande av fastighetsvis avfallstransport i enlighet med 35 § har försenats på grund av besvär i upphandlingar, vilket har medfört att för vissa kundgrupper har det godkänts avfallstransport enligt 5 kap 37§ (fastighetsinnehavaren ordnar) innan Mises upphandlingar är genomförda och Mise övertagit den fastighetsnära avfallsinsamlingen för dessa kundgrupper. Kundgrupperna är bostäder med tjänsterna, 1-fack, 2-fack och 8-fack.

Mises arbete med nedskräpning har ökat de senaste åren. Den nya lagstiftningen gällande nedskräpning i enlighet med 8 kap 72§ ger kommuner en tydligare beslutsprocess. Däremot säger inte lagen något om hur det ska finansieras. Det finns således ett behov att fastställa principer för hur detta ska finansieras. Förslagvis gör detta i grundavtalet med medlemskommunerna för att inte belasta hushållen.

Producenterna ansvarar för avfallshantering och dess kostnader vad gäller avfall enligt 6 kap 46 § för det avfall som omfattas av producentansvar enligt 48§. Tillämpningen av lagen är problematisk. Ett syfte med att införliva avfallslagen som blankettlag från Finland var att få till ett gemensamt geografiskt område för producentansvar med Finland. Den åländska självstyrelselagen gör det juridiskt problematiskt för olika myndigheter att verka på Åland och Finland. Detta har skapat ett hinder för att hitta lösningar som stadgas av lag. Däremot så pågår det diskussioner med riket om att hitta friviliga lösningar för förpackningsavfallet som man tidigare gjort för övrigt avfall som lyder under producentansvar.

Då det inte finns en gemensam avfallshantering för alla de åländska kommunerna så blir avfallshanteringssystemet fragmenterat och mer kostsamt. Projektgruppen anser att landskapsregeringen ska se över möjligheter till stöd för gemensamma lösningar på avfallshanteringsområdet för att uppfylla Ålands hållbarhetsagenda och EUs avfallsdirektiv om cirkulär ekonomi.

Politisk enighet

För att kunna genomföra denna plan krävs politisk enighet och en vilja att uppfylla avfallsplanen. Detta gäller särskilt styrning av Svinryggens deponi (det kommunägda avfallsbolaget)

För att Mise ska kunna uppfylla avfallsplanen krävs det av ägarna till det kommunala avfallsbolaget att de styr bolaget så att:

- Att bolagets syfte är att sänka avfallshanteringskostnaderna för det kommunala avfallet.
- Att bolaget producerar de tjänster som Mise behöver köpa av bolaget genom upphandling med in house regeln.

Konsekvensanalyser gällande Avfallsplan 2020-2030

Konsekvenser av valda fokusområden

Fokus under tidsperioden 2020-2025 är kommunal kontroll och insyn över avfallsflöden samt avfallsmängder, ett stabilt kommunalt avfallshanteringssystem, ökad kundnöjdhet och förståelse för avfallssystemet, avfallshanteringstjänster som leder högt upp i avfallstrappan, lätt att göra rätt i avfallssystemet, ökad återanvändning och ökad materialåtervinning, minska nedskräpningen samt cirkulär ekonomi.

Organisation

Fler medlemskommuner i Mise kommer att innebära mer arbetsuppgifter och således ett större resursbehov. Men en gemensam avfallsplan, det vill säga samma system möjliggör effektiviseringar. Kunskapsnivån kommer att öka inom Mises förvaltning som kan ge hög service till medborgare och en garanti att lagstiftning följs.

Ett större gemensamt upptagningsområde ger möjligheter till förbättrat samarbete, likvärdig service och kostnadsbesparingar.

Ekonomi

Ekonomi påverkas av flera faktorer: lagstiftning, verksamhetsmål, servicenivå, samordningsmöjligheter m.m.

Mises verksamhet är huvudsakligen avgiftsfinansierad idag och kommer med stor sannolikhet vara det i framtiden också. Den kommunala avgiften består av en grunddel och en rörlig del. Grundavgifterna har inte ändrats sedan 2011 och det politiska målet är att avgiftsnivån består eller sänks. För att detta ska vara möjligt får inte de grundläggande kostnaderna stiga. Det vill säga att helheten av alla medlemskommuner, befintliga och nya får inte bidra till att grundavgiften stiger. Om det trots allt skulle uppstå kan det i så fall påverka servicenivån för medborgarna (t.ex. minskade öppettider på ÅVC, mindre antal turer med Misebilen, mindre antal återvinningsstationer, minskat antal informationsmaterial och aktiviteter för avfallsrådgivning). Det finns dock möjligheter för medlemskommunerna att ge driftstöd för information och allmän förvaltning t.ex. tillsyn.

Svinryggen som ett infrastrukturellt centrum med fokus på cirkulär ekonomi ska göra att Mise och övriga kommuner uppfyller miljö- och hållbarhetsmål samtidigt som det också finns möjlighet till

kostnadsbesparingar i jämförelse med idag. Mise ser gärna att landskapsregeringen stödjer utvecklingen av Svinryggens område på olika sätt; samordningar, samarbete, kunskap, ekonomiskt.

Mise har som mål att upphandla hushållens fastighetsnära avfallshämtning. På grund av besvär vid upphandlingar har det hittills bidragit till förseningar och extra kostnader. Det är i princip omöjligt att skydda sig från besvär, men väl förberedda upphandlingar ska möjliggöra besvärsfria processer. Upphandlingen av avfallstransport från flerbostadshus och verksamheter klarade sig utan besvär och befintliga avtalet inkluderar också om en eller några medlemskommuner tillkommer med hänsyn till avtalets skrivning om volymförändringar.

Mise har också som mål att upphandla hushållens slamtömning. Detta kommer innebära mycket arbete vad gäller register och kundkontakt. För att underlätta detta arbete krävs att kommunerna är delaktiga för att ge uppdaterad och verklighetsförankrad information om tidigare och nya enskilda avlopp till Mise.

Gällande övriga tjänster ska för varje upphandling genomföras en bedömning om den ska läggas ut på den privata marknaden eller köpas in house av Svinryggens deponi eller av Mises medlemskommuner. Bedömningen görs utifrån om det faktiskt finns en fungerande marknad för den tjänst Mise vill köpa in.

Medlemskommunerna beslutar om vilka hushåll som får fastighetsnära avfallshämtning eller Låst hus. De ska följa Mises kriterier men undantag kan göras för t.ex. vägarnas bärighet, dimensionering, lutning eller underhåll. Det kan också finnas platser som behöver ha en tillfällig hämtplats t.ex. under vintern. Kommunen ska då vara behjälplig med att ta fram dessa särskilda platser.

Hushållens beteendemönster

Med hjälp av informationsmaterial och kunskapsspridning om avfallshantering samt med Mises tjänster som bidrar till att komma högt upp i avfallstrappan ska bidra till ökad återanvändning, ökad sortering och minskad andel brännbart avfall.

Mise önskar att Landskapsregeringen beställer en ny enkätundersökning ”Ålänningarna och miljön” för att följa upp medborgarnas beteenden.

Avfallshanteringssystemet ur medborgarens perspektiv

Fyrfackssystemet (MiseFyran och MiseÅttan) blir tillgängligt för alla. Målet är att MiseÅttan ska kunna ha ett pris så att många väljer den tjänsten. Detta ska uppnås genom att få ett bra tömningspris, lång avskrivningstid på kärl samt 0 € i kostnad för avfallet som lyder under producentansvar.

Mises tjänster ska ge hög service och en hög sorteringsgrad och likvärdiga tjänster ska tillhandhållas även för glesbygd och skärgården, det vill säga Låsta hus.

Bytet från hushåll som idag har 1-2 fack till MiseFyran och MiseÅttan är ett stort arbete och kommer införas zonvis vilket kan skapa förvirring för vissa kunder. Avfallskärnen är något större än andra vilket kan ge problem med placeringar av kärl. Det är därför viktigt att delge all sådan information innan kärlet kommit på plats. Inom vissa kommuner har hushållen en vana sedan tidigare av att dra kärl till hämtplats på tömningsdag medan för andra blir det en ny rutin.

Det finns också hushåll idag som har fastighetsnära hämtning i 1-fack där entreprenören har en mindre sopbil som kan köra på mindre vägar. I det nya fyrfackssystemet kan fyrfacksbilen vara för stor för dessa småvägar och hushållet får istället Mises tjänst Låst hus.

Verksamhetskunder ska i huvudsak anlita privata entreprenörer, men där det är ett bristande utbud eller verksamheten är så pass liten, så kan Mise erbjuda tjänster under förutsättning att de har hushållsliknande avfall inom Mises medlemskommuner. Mise erbjuder små företag en möjlighet att lämna avfall istället för att de använder sina privata Misekort och belastar hushållen.

Ur tidigare kundundersökningar har medborgarna uppfattat Mises avgifter som relativt höga.

Det finns olika orsaker till uppfattning av avgifternas storlek:

- Saknad av acceptans för att avfall kostar
- Ingen vetskap om att det är höga transportkostnader (då det mesta avfallet måste transporteras bort från Åland)
- Liten kunskap om avfallshanteringen som en infrastrukturfråga (kärl, ÅVC, ÅS, Misebilen, omlastning)
- Ej vetskap om att det knappt finns mottagning för slutbehandling på Åland.
- Liten kunskap om Mises roll som avfallshanteringsmyndighet och uppdrag enligt lagstiftning och grundavtal. T.ex. så blandar man ihop Mise med privata entreprenörer.
- Generell ökning av avfallet i samhället, troligtvis på grund av ökad konsumtion och beteendemönster.

Infrastruktur

Infrastrukturen består, förutom av befintligt vägnät, av avfallskärl, slambrunnar, ÅVC, omlastning, låsta hus, återvinningsstationer och miljöpunkter samt logistiksystem. All infrastruktur ska ägas av fastighetsinnehavaren, medlemskommunerna, medlemskommunernas bolag eller Mise för att hushållen inte ska drabbas av kostnader för infrastruktur vid varje nytt upphandlingstillfälle.

Följande förändringar sker vad avser avfallshanteringsinfrastrukturen:

- Omlastningen överflyttas från huvudsakligen privat regi till huvudsakligen kommunal regi.
- Den Mobila ÅVC:n används för att komplettera ÅVC-verksamhet och göra den tillgänglig både för hushåll utan bil och tillgänglig glesbygd och skärgård.
- Misekortet är av central betydelse i systemet och digitala lösningar ska göra det mer användarvänligt
- Fyrfackskärl blir den fastighetsnära avfallshämtningens standardtjänst för egnahemshusen på fasta Åland och ska ge hög service och högre sorteringsgrad.
- Låsta husen och återvinningsstationer ska utvecklas för att ge likvärdig service som fyrfackshämtningen.
- Mise tar kontroll över slamtömningen vilket kommer att innebära vissa förändringar för hushållen för att få en fungerande arbetsmiljö.
- Nya avfallsföreskrifter kommer att ställa högre krav på avfallsutrymmen och hämtplatser.
- Planeringen från kommunerna behöver ha Mise som remissinstans för att se till att framkomlighet och arbetsmiljö uppfylls.

- Mise äger logistiksystemet som ska se till att infrastrukturen fungerar.
- Mise äger och lagerhåller alla avfallskärl som används för den fastighetsnära avfallshämtningen och i återvinningsstationer, låsta hus och miljöpunkter.

Vid inträde av nya kommuner anpassas infrastruktur i enlighet med Mises mål.

Avfallet

Förändringar har påbörjats vad gäller återbruk och fler samarbeten och lösningar kommer att genomföras för att öka andelen återbruk. Dels genom evenemang och dels genom mer långsiktiga samarbeten och investeringar på ÅVC.

För att uppnå kvantitativa mål genomförs framförallt informationsinsatser till medborgare och utbildningsinstanser.

Projekt genomförs kontinuerligt för att utreda lokal sluthantering, förbättrad teknik, beteendeförändringar, optimerad logistik, cirkulära lösningar m.m. Projekten genomförs gärna i samarbete med andra aktörer, via högskolepraktik eller internt.

Avfall som idag lyder under producentansvar ska vara i samma insamlingsflöden som övrigt avfall för att få bästa logistik och inte bygga upp parallella system.

Alla lösningar för avfallet ska följa avfallstrappan.

För att minska farligheten i avfallet så erbjuder Mise tjänster för fastighetsnära insamling av farligt avfall, antingen i kärl i avfallsutrymme eller genom Misebilen. Det kommer också genomföras utredningar om det finns möjlighet att samla in farligt avfall i t.ex. livsmedelsbutiker.

Inget avfall i naturen

Med hjälp av ny lagstiftning så kan Mise hantera nedskräpningsärenden mer effektivt, dock kvarstår problematiken gällande kostnaderna för nedskräpning som inte kan kopplas till någon specifik person/företag. Hanteringen av nedskräpningsärenden är arbestdryg och kostsamt som påverkar hushållens avgifter.

I övrigt samarbetar Mise med projektet Städa Åland som Mise önskar bli en fristående förening med medlemmar från t.ex. rederier, livsmedelsbutiker som genererar avfall som oftast slängs i naturen, men också kommuner och företag som bedriver aktivt miljöarbete i samhället.

Avfallet som självbärande kretslopp

Cirkulär ekonomi ”tänk” ska genomsyra Mises verksamhet med mål att avfallet är en resurs. Svinryggenområdet ska bli en central plats för cirkulär ekonomi på Åland.

Konsekvenser för åtgärder för att uppfylla avfallsplan

Ett antal aktiviteter för åtgärder har uppgjorts i en skild bilaga i avfallsplanen. Detta innebär resursbehov, investeringsstöd, tekniska lösningar, samarbeten m.m.